quia nemo eſt, qui applicet mentem; & cor ad interiorem Orationis exercitationem. *Ratio recitandi Orationem Dominicam.*

Quemadmodum ſpiritus humanus poteſt ſimpliciter cogitare non ſolum, verum etiam ratiocinari de rebus, eiſque impenſius contemplandis diu inhærere, ita tres ſunt ſpecies Orationis, quarum prima dicitur Conſideratio, altera Meditatio, tertia Contemplatio. Conſideratio vix ſubjectum attingit, & parum immoratur; Meditatio ratiocinatur, & rem ipſam ruminat; Contemplatio vero animam illi adnectit. Conſideratio fere ſine labore fit; ſed qui negligunt Orationis exercitium ut de mundi rebus cogitent, vivunt mundo, non Deo. Neque arbitremur quiſquam ſe labiis orantem, cor autem a Deo longe ſemotum habentem vivere, tamquam verum Filii Dei diſcipulum; Sancti enim, qui ſciunt, quid ſit Oratio, dicunt eſſe elevationem, non quidem vocis in aerem, ſed mentis, & cordis in Deum. Nemo igitur credat ſe vivere Deo, vel propter Deum, niſi illum dies, noctesque ex toto corde quærat. Cæterum nemo cauſetur ſuarum multitudinem curarum, quibus Orationi vacare prohibetur; nemo umquam extitit pluribus majoribuſque negotiis impeditus, quam Apoſtoli, quorum provincia erat totius mundi converſio. Hac in re ſatis eſt eorum unum intueri, Paulum videlicet, qui poſt prolixam enumerationem eorum, quæ fuerat perpeſſus, addit: *Præter illa, quæ extrinſecus ſunt, inſtantia mea quotidiana, ſollicitudo omnium Eccleſiarum.* Tamen homo iſte tot rebus diſtentus, quibus diſtrahi poterat, tempus nanciſcebatur, quo orationi vocaret; vacaret autem, ut quemadmodum de ſe ipſo fatetur, cum Angelis in Cœlo conſueſcere ſibi videretur. Ibi cor illius erat, non ſecus ac theſaurus ejus. Vivo, ajebat, at non amplius ego vivo, vivit autem in me Chriſtus. *Cardinalis Bellarminus in Opuſculis ſuis.*

1. Cor. c. 11. 28.

Vita activa ceſſabit aliquando, ſed contemplatio æternum ſubſiſtet in Cœlo.

Quantumvis ſancta ſint vitæ activæ munera, nonniſi intra vitam hanc ſubſiſtere poſſunt. In Cœlo nulli erunt alendi pauperes, nulli rudes erudiendi. Omnia hæc charitatis officia ceſſabunt cum miſeriis, quæ eorum ſunt fundamenta; ſed Mariæ pars non ceſſat. Animæ conjunctio cum Deo, qui ceſſatura ſit, augebitur, ſemper erit magis intima, atque perfectior. Marthæ convivium abiit, illud vero Mariæ manet adhuc. Tunc micas colligebat famem ſedatura; nunc ſaturatur, æternumque ſaturabitur eodem verbo, quod hic infra lac eſt infirmorum, ac debilium, in Cœlo vero panis eſt grandium, & fertium. Poſt hæc quiſnam ambigit, Mariæ partem meliorem non eſſe, quis illam imitari nolit? Sed ut hanc imitetur; hoc eſt, ut ſpiritus ſeſe convertere poſſit ad ſupremam hanc veritatem, ad cujus imagines creatus fuit, amoveat procul opus eſt objecta omnia ſenſibilia, quibus ſeptus eſt, & quæ illum a Deo revellere conantur; ut illud agglutinent ſibi. *Sermo primus Accademiæ* 1675.

Quomodo diſcendum ſit orare mentaliter.

Qui volunt ſe ad orationem formare, initium ducere debet a primo ejuſdem faciundæ modo, videlicet per conſiderationem, cum enim nondum aſſueti ſint interioribus exercitationibus, cumque aliunde ſint obnoxii diſtractionibus ſenſuum, nequeunt diu eidem inhærere ſubjecto, eiſque ſatis eſt pias aliquas animadverſiones efficere. Sed per hoc orationis genus via ſternitur ad alia, & licet conſideratio non ſit niſi poſtremus orationis gradus; tamen pluris facienda eſt, quam alia plura pietatis exercitia; quia breve ſpatium colloquii, & conſuetudinis cum Deo, majorem adfert animæ utilitatem, quam plures actiones bonæ extrinſecus dumtaxat factæ. *Ibidem.*

Intima animæ unio cum Deo eam ſuper terram in ſublime attollit.

Duplex eſt divinarum unionem genus. Per primam, ipſi unimur divinæ voluntati, *unio virtutis*; per alteram; Deus nobis unitur; *unio gratiæ*. Hæc ſita eſt in ſuaviſſima communicatione amoris divini, illa in perfecta conformitate voluntatis noſtræ cum Dei voluntate. Per utramque ad ſanctam cum Deo neceſſitudinem pervenitur. Sancta hæc neceſſitudo animæ communicat magnitudinem prorſus divinam. Regia majeſtas illis, qui familiarius accedunt ad Regem, afflat quemdam magnitudinis habitum, qui eos extollit, ac impares facit rebus iis aggrediendis, quæ abjecta ſunt, & indigna. Horum tamen magnitudo nihil habet non humanum, quia majeſtas; quæ hanc illis communicat, prorſus humana eſt. Sed majeſtas Dei erga animam, quæ familiariter cum illo per contemplationem converſatur, divinam illi imprimit magnitudinem, quæ non patitur, illum ſeſe demittere ad contemptibiles ſæculi vanitates, ac ad terræ, terrenorumque colloquiorum voluptates. Quidquid ad Deum minime tendit, adeo eadem videtur indignum, ut in hoc ne momento quidem mentem ſuam figere debeat. Qui eam videt, & audit, hæc pietatem afflare videtur: Tota illius vita perpetuum eſt divini beneplaciti complementum; infinita quippe ſuavitas, qua per intimam cum illo unionem cumulata eſt, efficit, ut quidquid intrat in illam, redoleat hujus unionis jucunditatem, & illa, ut ita dicam, convertat erga Deum objecta omnia, quæ illius imaginationem percellunt. Intima hæc ſuavitas, quam ex cæleſtibus percipit communicationibus, eſt veluti divina unctio, quæ præſtat, ut amariſſima quæque fiant eidem dulcia, & jucunda, eodem, præterpropter, pacto quo fructus immaturi, & amari ſaccharo incocti omnem acrimoniam atque amaritudinem amittunt. *Modus recitandi Orationem Dominicam.*

Æternæ veritates parum nos movent, quia illas non meditamur.

Si Divinæ legis præſtantiam, & bonorum, quæ obſervantibus promittit ſe, necnon pœnarum, quas ſe negligentibus minitatur, magnitudinem intelligeremus, numquid illam infringere auderemus? Qui fit, ut hæc objecta adeo magna in ſe ipſis, parum adeo nos afficiant, niſi quod altius animos noſtros minime pervadunt? Quid autem efficere poteſt, ut pervadant, niſi ſeriæ animadverſiones, crebræque meditationes! Idcirco Deus populo ſuo etiam, atque etiam commendant, ut dies, noctesque meditetur legem ſuam, ut eam ſemper oculis ſuis habeat ſuppoſitam, ut inter manus ſuas deferat ſcriptam, ſed multo magis in mente, ac animo, ut domi ſuæ illam meditetur, & in agro illius non obliviſcatur. Quid fortius? Et profecto niſi ea, quæ noſtri muneris ſunt, ſæpius a nobis recogitantur; ſtatim obliviſcimur, & obliti haud ægre violamus. *P. Nepveu in Chriſtianis Conſiderationibus.*

Animo deficere non debemus ubi ariditatem in Oratione invenimus.

Expectas, ut in Oratione oſtendat tibi Deus faciem hilarem, ac ridentem, ut cum illo quamdam familiaritatis anſam arripias; ego vero dico, ubi ſimpliciter eidem aperueris cor perfecta familiaritate; futurum ut non amplius tibi negotium faceſſat, quo vultu ille tibi occurrat. Oſtendat ille tibi, quantum ipſi placuerit, faciem ſeveram, iratamque, ne animo deficias; numquam magis amat, quam cum minitatur; neque enim minitatur, niſi ut periculum faciat, ut humilitatem inſpiret, ut a mundo divellat. Num quæris tantum conſolationem, quam tribuit Deus, vel Deum ipſum ſine ſenſu conſolationum? Si primum, non igitur amas Deum propter ipſum, ſed propter te; hoc in caſu nihil apud illum mereris; ſin e contra Deum unice quæris, eum magis inveniens, cum tui periculum fecerit, quam cum te ſuis deliciis ſaginaverit. Cum te conſolatur, timendum eſt tibi, ne magis conſolationibus ejus, quam ipſi inhæreas; cum autem tui facit periculum, ſi adhuc illi adhæres; uni illi adhæres, non ejus ſuavitati. Heu! quam fallimur! Inani conſolatione inebriamur, cum ſenſibili guſtu ſuſtinemur; arbitramur nos jam ad tertium uſque cœlum raptos fuiſſe; & nihil ſolidum tenetur adhuc. Sed ubi ſumus in fide ſicca, & nuda, tunc animos deſpondemus, quia tunc de omnibus actum eſſe exiſtimamus. Tamen nihil hoc inanius; tunc enim omnia perficiuntur, dummodo non excidat animus. *Fenelon Cameracenſis Archiepiſcopus in Aſceticis.*

Malū, quod adfert animæ Orationis defectus, & quam vim & ſuavitatem anima inveniat in Oratione.

Si repente ab oratione recedimus, vel niſi aliquantiſper eidem vacamus, ac inde aliquid alimoniæ deſumimus, jam omnibus ad bene agendum viribus deſtituimur. Spiritualis eſcæ defectus animæ faſtidium parit. Ubi munus adimplendum eſt tuum, iners es, languidus, ad minimum quemlibet ictum cedis, ob leviſſimam injuriam exardeſcis, verbo, ſexcentis in diebus ſingulis peccas. Panis, quo Deus juſtos alit in Oratione omnis habet ſaporis guſtum, & convivium eſt a Deo ſtratum, ubi anima quibuſcumque deliciis ſaginatur; *Juſti epulentur, & exultent in conſpectu Dei.* Quid enim animæ jucundius, quam Dei ſui perfectiones cognoſcere, illum amare, & ſe ab eodem amari intelligere? Hæ non ſunt nugaces, ineptæque deliciæ, quæ ſæcularium ſitim augent; ſunt ſolida, & vera gaudia, quibus cor ipſum repletur. Ita ſapiens ea panis nomine appellat; quia panis cibus aptiſſimus eſt alendis, & roborandis hominibus: *Panis cor hominis confirmet. Auctor Recens.*

Iſaia 67.

Pſalm. 103.

Oratio ſuaviſſimus eſt animæ Chriſtianæ cibus.

Quaſnam epulas nobis mundus offerre poteſt, quæ cum hac valeant comparari, qua Deus hominem nutrit, ſecum in Oratione colloquentem? Illæ ſuperficie tenus afferunt voluptatem; hæc cor ipſum penetrat, ac vi, & fortitudine replet. *Inventi ſunt ſermones tui, & comedi eos, & factum eſt mihi verbum tuum in gaudium, & in lætitiam cordis mei.* Quod nobis exhibet mundus eſt tamquam virulentæ dapes, quarum dulcedo blanditur quidem gutturi; ſed quarum mox lethalis ſentitur amaritudo. E contra cibus, quem nobis in Oratione præbet Deus, ſimilis eſt cupediis ſuaviſſimis ſimul, & ſaluberrimis, quæ quo magis guſtantur, eo magis perquiruntur. Saturamini, ſi fieri poteſt, hac eſca cœleſti, numquam nauſeam creabit; & quo

Jerem. 15.

quo magis replebimini, eo magis fames veſtra augebitur. *Idem.*

Terreſtrium rerum vanitas nequit cognoſci niſi fiat cum æternis comparatio.

Quicumque mentem, ac memoriam habet repletam acri, ac vivida recordatione rerum earum, quæ ad fidem, alteramque vitam pertinent; licet ea non cogitet inceſſanter, neque ſemper habeat mentem magnarum harum veritatum meditatione occupatam: tamen cum aliqua vehemens ingruit tentatio, ac fortis communis hoſtis ſuggeſtio: tunc illarum virtutis præſentiam agnoſcit, quippe paratus eſt propulſandis cogitationibus, quæ fidei adverſantur. Tunc enim ratio, quam fideles fulcit, ac roborat, auget pretium rerum ſupernaturalium. Recentes colligit vires ex temporalium rerum cum æternis comparatione, & præter propter in anima facit, quod Sanctus Auguſtinus in re ſatis vulgata, ac naturali admiratur; nempe calx, ſi tangatur, frigida videtur, qua in re omnes ſenſus conveniunt; ſed ſi illi injiciatur aqua, ſtatim efferveſcit, ac inflammatur. Hoc ipſum terrenis rebus accidit, quæ cum æternis collatæ, propter uſum, qui de illis fieri poteſt præſtantiſſima fiunt; & ſine hac comparatione, nullius pretii habentur. *Ex Italo tractatu, cui titulus: L' Eternità Conſigliera.*

O T I U M.

Labor, negotium, otii fuga, neceſſitas, qua fideles omnes operari tenentur &c.

M O N I T U M.

TRia potiſſimum ſunt argumenta, cum quibus præſens hoc aliquem habet nexum, & quorum pars vel eſt, vel eſſe poteſt. Primum eſt vita molis, quæ ſimul otioſa eſt, quam otium nocentem facit, licet illa nihil aliud mali efficeret. Alterum eſt temporis jactura; conſtat enim otioſos homines magis quam cæteros temporis jacturam facere. Tertium denique cura eſt ſalutis æternæ ab omnibus adhibenda; nequicquam enim vivimus, & inutile terræ pondus ſumus, niſi magnum hoc, unicumque negotium nobis jugiter ob oculos mentis verſatur, & niſi ad id omnes ætatis, induſtriæque nervos contendimus. Quemadmodum autem ſingulis hiſce argumentis titulum, locumque ſeorſim reſervavimus; de otio pertractantibus nobis adnitendum eſt, ne illud cum aliis confundatur argumentis. Ideo generatim dumtaxat de hoc verba facimus, hoc ſuppoſito, quod ad otium vitandum ſemper labori vacandum eſt, & vacandum utiliter.

Quamquam de otio ſingillatim, ac ſeorſim a quovis argumento loqui hoc in titulo ſtatutum ſit, otii tamen fugam ſeparare non poſſumus ab operandi neceſſitate, quæ nobis adeſt, & quæ unum, & idem efficit argumentum, cum alterum viciſſim ex altero neceſſario conſequatur; itaut parum interſit, uter huic materiæ titulus præfigatur. Animadvertendum eſt tamen, quemadmodum varia argumenta, cum quibus iſtud cohæret, ſibi mutuo facem præferant, mutuiſque firmentur auxiliis, eos omnes, qui de illis egere, omnia ferme permiſcuiſſe, ut ſuas conciones replerent. Nobis vero curæ fuit ea tantum colligere, quæ ad otium, & laborem generatim pertinent, hoc poſito, quod ſciat unuſquiſque, quibus operibus vacare debeat pro ſtatu, munere, & conditione ſua: atque ſi otium dicimus actionum noſtrarum inutilitatem, vel laborem, qui non refertur ad Deum, huic rei, tamquam conditioni, quam ſupponimus, innitimur.

Cæterum cum ad mortalium pleroſque hoc argumentum pertineat, in irritum cedere, nullamque ferre utilitatem non poteſt, quippe curſum inhibet malorum, quæ parit otium; neque dubitandum quominus plurima auferentur mala, ſi omnibus hominibus perſuaderi poſſet, ut otium effugerent, atque utilem operam navarent.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Multiplex Sermonum hujus Argumenti Synopſis.

I. PRimum argumentum, quod ſeſe ſtatim offerat, inevitabile eſt neceſſitas otii quidem fugiendi, laboris vero amplectendi. Inevitabilem voco neceſſitatem, quia ad id tenemur quatenus homines quatenus Chriſtiani, quatenus peccatores. Quæ tria totidem nobis apertiſſimas, certiſſimaſque ſuppeditant rationes, quæ pro concionis partitione poſſunt aſſumi.

Prima qualitas, quæ nos operari, ideoque otium evitare cogit, eſt qualitas hominis. 1. Si hominis naturam inſpicimus, factus, & natus eſt ad laborem, ut avis ad volandum, quemadmodum Biblia teſtantur. Satis eſt paulo ſerius cogitare corporis illius partes, omnium organorum ipſius nobilitatem, perennem vitalium ſpirituum motum, qui ubertim ſeſe in omnes artus effundunt; quæ omnia ſatis oſtendunt vitam illi ad agendum eſſe conceſſam, & illum jam mortuum cenſeri, ubi agere ceſſat. In ipſo etiam innocentiæ ſtatu, illi otiandum non erat, quemadmodum inquit Scriptura Geneſ. 2. *Poſuit Deus hominem in paradiſo voluptatis, ut operaretur, & cuſtodiret illum &c.* Ita quatenus homo, nemo a labore immunem ſe debet arbitrari, non magis dives, quam pauper, nobilis, quam ignobilis. 2. Sin homines conſideramus non in ipſa natura, ſed tamquam politici corporis membrum, plurima illi obeunda ſunt officia, quibus ſine labore, & cura nequit perfungi. Exercenda illi ars eſt, munus, magiſtratus, & homo otioſus inutilis eſt, ac ineptus. 3. Homo denique tamquam privatus aliquis inſpectus, rebus ſuis tenetur conſulere, familiæ curam gerere, domeſticis invigilare &c. quæ omnia laborem ſupponunt; & quodnam malum eſt, cum otiatur, atque ſolatiis tantum, & oblectamentis indulget?

Chriſtiani qualitas nos arctius ad laborem obligat, & plures laboris occaſiones ſuppeditat. Satisfaciendum eſt religionis officiis, bona opera exercenda ſunt, patiendum eſt, animi ægritudines cohibendæ, & charitatis opera efficienda. Nullum officium, præceptum, conſilium, virtus eſt, quod plurimo non ſtet labore, & otium in Chriſtiana lege tamquam damnationis ſtatus damnatur. Quid igitur de mundi ſectatoribus, quid de mundanis mulieribus ſentiendum eſt, omnem vitam ſuam in otio tranſigentibus &c.

Denique quatenus peccatores ad laborem tenemur, quæ enim poſt primi hominis crimen nobis inflicta fuit pœna? Acceptandus igitur nobis eſt labor noſtro ſtatui, & vocationi inhærens in ſpiritu pœnitentiæ, & veluti facilior, atque validior ratio non ſolum ſatisfaciendi juſtitiæ Dei pro iis, quæ commiſimus, criminibus, verum etiam prohibendi, ne præteritis accedant recentia: qui quidem duo ſunt effectus pœnitentiæ.

1. Nihil nobis majori cum ſedulitate effugiendum eſt, quam otium propter mala, quorum fons eſt, & II.
origo, ac propter bona, quibus nos privat. 2. Nihil facilius, quam otium evitare utiliter muneris, religionis, ac ſtatus officiis perfungendo. 3. Nihil tamen eſt ubi magis deficimus; plerique enim vel inertem, otioſamque vitam ducunt, vel alteri cuipiam rei operam navant, præter eam, ad quam illis incumbendum eſſet; vel inutili, irritoque labore fatigantur.

1. Chriſtianus non debet inertem ducere vitam, quæ III.
oppoſita eſt ſpiritui Jeſu Chriſti, Evangelicis inſtitutis, ac illis, quæ de nobis concepit Deus, conſiliis, cum ad Chriſtianam religionem evocavit. 2. Non omnia negotia Chriſtiano ſunt digna; quædam fugienda, & evitanda ſunt tamquam ſaluti noſtræ periculoſa, quædam tamquam inutilia, quædam vero veluti noxia. 3. Quænam ſint, & quænam eſſe debeant hominis Chriſtiani opera.

In hæc

IV. In hæc Sapiens verba: *Qui ſectatur otium, replebitur egeſtate*, ſermo concinnari poteſt, ac oſtendi triplex egeſtatum ex otio proficiſcentium genus.

1. Temporalium bonorum egeſtas, quæ illud plerumque ſubſequitur, quemadmodum Sapiens idem Prov. 20. teſtatur: *Propter frigus piger arare noluit, mendicabit in æſtate, & non dabitur illi.* Hic oſtendendum eſt, otioſos homines non ſolum non acquirere, verum etiam patrimonium ſuum in alea, crapula, & impudicitia obligurire; quod occaſionem præbebit late otioſam deſcribendi vitam, ſuas tantum voluptates quærentem, ſuaque bona, tempuſque, curaſque omnes in ſolatiis, & oblectationibus inſumentem. 2. Egeſtas bonorum ſupernaturalium, & gratiæ, quam negat Deus illi, qui nullum ex eadem fructum perciperet, qui nullam acquirit virtutem, neque ad ſeipſum in hoc mundo ſanctificandum labores impendit. 3. Egeſtas bonorum gloriæ; nullum enim in hac vita meritum acquirens; nullam in cœlo mercedem aſſequetur, immo etiam poſt mortem iræ, & ultionis theſaurum inveniet.

V. 1. Qui otioſam vitam traducit, in eo deficit, quod Domino debet; in mundo enim ſumus, ut ſerviamus illi, atque ad majorem illius gloriam agamus; quod ſi adeo neceſſarium munus negligimus, in vano animam noſtram, ut Propheta inquit, accepimus. 2. Deficit in eo, quod proximo debet; homines enim mutuis ſibimet prodeſſe debent operibus, & charitas, quam ultro citroque exercere tenentur, non debet otiari. 3. Deficit in eo, quod debet ſibi; tenetur enim ad æternam beatitudinem contendere, ac ſalutem ſuam operari.

VI. Secundum Theologorum principia triplex in Deo erga nos juſtitiæ genus diſtinguere poſſumus, quæ totidem ſunt divinæ ejuſdem eſſentiæ attributa. Prima eſt ultrix juſtitia, altera legalis, tertia remunerativa. Ultrix illa eſt, quæ punit ſcelera; legalis, quæ ſtatus regit; remunerativa tandem, quæ præmia diſtribuit. Tres hæ juſtitiæ homini imponunt inevitabilem operandi neceſſitatem, illius otium damnant, ac illud coronam Deo nocentius efficiunt.

1. Ultrix juſtitia labore peccatorem punit, ideoque niſi hic illum tamquam ſceleris pœnam recipiat, probro dignus eſt. 2. Legalis omnes mundi ſtatus gubernat variis laboribus, quibus eoſdem applicat, ideoque otium damnat criminis, quod admirabilem hanc perturbat œconomiam. 3. Remunerativa denique juſtitia laboribus tantum præmia proponit, ideoque otium ſuppliciis omnibus digniſſimum judicat. *Ex primis ſermonibus ſub Patris Bourdalove nomine editos.*

1. Otium cum ſit malorum omnium origo, & parens
VII. vitiorum, illud evitandum eſt nobis, ut omnia ea peccata evitemus, ad quæ homines impellit. 2. Cum otium inimicum ſit virtutum omnium, quibus oppoſitum eſt, eaſque ex corde noſtro proſcribat, illud quoque proſcribendum eſt nobis, ſi Chriſtianam, ac virtutibus excultam vitam vivere cupimus. 3. Cum otium prohibeat, ne ſtatus, & conditionis noſtræ munera obeamus, fugiendus eſt, ſi honeſti haberi volumus, ac in officiis noſtris diligentes.

VIII. 1. Per otium perimus, & damnamur inertem, inutilem, boniſque operibus vacuam vitam ducentes: & eorum, qui hoc pacto vivunt, vis magna eſt. 2. Perimus, atque damnamur per nimium laborem, atque occupationem, quæ bene regi debet ſine feſtinatione, juxta noſtram conditionem, & quæ bonum ſemper ſibi debet finem proponere.

IX. 1. Otium in ſe malum eſt, divinæ legi contrarium, in Evangelio damnatum. 2. Otium plurimorum malorum eſt cauſa, uti docet experientia. 3. Otium pluribus nos bonis privat, inutilia efficit talenta, cœleſtibus privat gratiis, &c. *Ex ſpeciminibus ſermonum pro Quadrageſ.*

X. S. Gregorius animadvertit hac in vita tria eſſe occupationum genera; quædam ſunt vanæ, & inutiles; quædam arduæ, & laborioſæ; quædam denique noxiæ.

1. Evitandæ ſunt, quas vacuas, & inutiles novimus alioquin vitam aggredimur otioſam, & ignavam, qualis eſt plerorumque mortalium. 2. In pœnitentiæ ſpiritu illæ acceptandæ ſunt, quæ cum labore, & cura ſunt conjunctæ, cum nos neceſſitas cogit, vel Deus ad illas nos evocat. 3. Quæ vero ſunt noxiæ, & proximæ peccati occaſiones omnino ſunt relinquendæ.

XI. Altera hæc etiam eligi poteſt occupationum partitio. Aliæ bonæ ſunt, aliæ malæ, aliæ neutræ.

1. Bonæ quidem ſubeundæ ſunt, ac inde, quæcumque poteſt, utilitas percipienda, in iis bonis operibus perſequendis, quorum illæ nobis occaſionem ſuppeditant. 2. Malæ omnino abdicandæ ſunt, ſi ſuſceptæ fuerint, atque omni ſollicitudine adnitendum, ne ſuſcipiantur. 3. Quæ neutræ ſunt ad bonum finem ſunt dirigendæ, atque hac ratione bonæ efficiendæ.

Cum Chriſtianus quilibet habere debeat ſpiritum Jeſu Chriſti, 1. nihil Chriſtianiſmi ſpiritui magis oppoſitum eſt, quam otium, quod in nobis omnes pietatis ſenſus extinguit, ac prohibet, ne propter Deum operemur. 2. Nihil magis neceſſarium eſt ad Chriſtiani ſpiritum in nobis fovendum, quam labor. *La Font.* XII.

Bifariam peccari docent Theologi, ſcilicet per omiſſionem, & commiſſionem: otium vero utraque ratione nocentes nos facit. 1. Efficit enim, ut omittamus bonum, quod facere tenemur, & hoc dicitur peccatum acidiæ, atque negligentiæ, qua ea, quæ ad ſalutem pertinent, nullo in diſcrimine habemus. 2. Efficit, ut ea committamus ſcelera, quæ divina lege prohibentur; quia, uti Scriptura inquit, illa nos docet, & ad illa ſollicitat; & ſane nullum ſcelus eſt, cui committendo otioſus homo par, ac præſto non ſit. *P. Girouſt.* XIII.

Alius eſt labor ſupplicii, quo damnati fuimus, & XIV.
a quo nemo ſe immunem eſſe contendere poteſt. 2. Alius labor eſt vocationis, quæ ſtatui noſtro inhæret. 3. Alius labor eſt neceſſitatis, qualis eſt artificum qui ſuadendi ſunt, ut ex neceſſitate virtutem faciant.

Duo ſunt extrema contraria, quibus otii nomen tri- XV.
bui poteſt, & quæ fidelis æque evitare tenetur. 1. Alterum eſt, vitam ducere prorſus inertem ſine ulla ſeria, utilique occupatione. 2. Alterum eſt fruſtra laborare, ſexcenta obeundo negotia, quæ nihil ad cœleſtem proſint æternitatem. Primum illud ignavum eſt otium, quod crebro mortales in plurima vitia compellit; ſecundum hoc eſt otium negotioſum, quod inutilibus occupatur rebus, ac prohibet, ne iis, quibus oportet, vacemus. *Ex Auctore ſermonum in omnia Ethica Chriſtianæ argumenta in Dominicali, ſermone pro Septuageſima.*

1. Otium claudit oſtium, ut ita dicam, virtutibus XVI.
omnibus; hæ quippe curam, laboremque poſcunt, quem, qui in otio innutritus eſt, pati non poteſt. 2. Aperit oſtium vitiis omnibus; nullum enim eſt, cui patrando otioſus homo vel præſto, vel ſaltem par minime ſit.

1. Otioſa vita numquam eſt innocens, quippe ex XVII.
natura ſua ſtatus eſt peccati. 2. Ut plurimum multis eſt criminibus obnoxia, quæ vix poteſt effugere. *Multam malitiam docuit otioſitas.* Eccli. 3. 3. Impellit ad peccata graviſſima, & flagitioſiſſima.

PARAGRAPHUS ALTER.

Fontes, unde hauriri copia poteſt ad propoſitas concionum ideas pertractandas, & Auctores, qui de hoc egerunt argumento.

Sancti Patres.

SAnctus Auguſtinus *ſerm.* 10. *de tempore* ea enumerat vitia, quæ otium parit.

Idem tractatum edidit *de oper. monach.*

Idem in Pſ. 127. in hæc Prophetæ verba: *Labores manuum tuarum, quia manducabis*, docet nobis operandum eſſe, donec tempus habemus, aliquando laborum noſtrorum fructum percepturi.

Idem, vel Auctor ſermonum *ad fratres in Eremo ſerm.* 16. oſtendit creaturas omnes laborare ſingulas pro modulo ſuo; homini ſoli in otio vivendum non eſſe: & ſermone 17. oſtendit malum, quod otium parit in mundo.

Sanctus Hieron. *in cap.* 9. *Amos* ait otioſos facile tentationibus ſuperari.

S. Ambroſius *lib.* 3. *offic. cap.* 1. exemlpo Moyſis oſtendit, laborem quemdam adeſſe, qui requies videtur, & plurimum facit.

S. Cryſoſtomus *Homil.* 18. *in Ep. ad Epheſ.* ignavi ſervi exemplo oſtendit malum eſſe nihil facere.

Idem *Homil.* 35. *in Act. Apoſt.* pluribus comparationibus oſtendit bona, quæ homo habet occupatus prætioſo.

Idem in hæc Geneſeos verba; *Poſuit Deus hominem in paradiſo voluptatis, ut operaretur, & cuſtodiret illum*, docet omnibus hominibus laborandum eſſe, ex quo Adam hac damnatus fuit pœna.

Idem *Homil.* 7. *in* 2. *Ep. ad Corinth.* docet, otioſum hominem vulgo male agendo occupari.

Idem, vel Auctor operis imperfecti in S. Matth. explicat, quid ſit otium, & quinam in civili vita dicendus ſit otioſus, & inutilis.

S. Baſilius *in Conſtit. monaſt.* fuſius de antiquorum religioſorum operibus loquitur.

Idem *Homil.* 8. *in exam.* oſtendit, otium omnia docere vitia, & quam periculoſum ſit.

Idem *in regulis fuſius diſputatis reſp.* 37. narrat mala, quæ ex inertia, & otio naſcuntur.

Idem 5. *Conſt. Monaſt. cap.* 5. oſtendit laboris neceſſitatem exemplo primi hominis, qui eidem addictus fuit.

Caſſianus *lib.* 10. *Iſtit. cap.* 6. docet ab otio ad graviſſima ſcelera gradum fieri.

Sanctus Bernardus *de tripl. cuſtod. &c.* plurima refert exempla otioſorum, qui in graviſſima lapſi ſunt crimina.

Aſcetici aliique.

Drexellius *in Nicetа.*

Marchantius *in turba Sacerd. tract.* 7. *lect.* 4.

Pædagogus Chriſtianus part. 1. cap. 7. §. 8.

P. Suffren tomo 1. Anni Chriſtiani parte prima cap. 6. fuſius hoc tractat argumentum.

Sancta Familia tom. 2. cap. 10. de otio, & labore prolixius verba facit.

Pean in ſpiritualibus ſermonibus ſermone 8.

Abbas Trappenſis cap. 16. 2. tomi de Monaſticæ vitæ officiis de manuum labore agit.

P. Nepveu in Chriſtianis conſiderationibus pro ſingulis anni diebus, undecima Novembris die de otio loquitur.

In alloquiis ſapientis P. Sebaſtiani Sylvanectenſis Cappuccini, unum eſt de otio.

Gobinet in libro, qui inſcribitur: *Inſtrution de la Jenueſſe* &c. parte 5. monito 3.

Dominus du Tremblai in tractatu de ludo.

P. Dozenne in libro, cui titulus: Mundus a ſe ipſo damnatus.

Liber, qui inſcribitur: Chriſtiana puellarum inſtructio cap. 7. ubi ſermo eſt de otio ab illis evitando, & de exercitiis, quibus operam dare debent.

P. Croiſet, tom. 2. ſpiritualium conſiderationum.

Concionatores nuperi.

Mathias Fabet *conc. in Domin. Septuag.*

P. Bourdalove in primis ſermonibus ejus nomine inſcriptis, ſermone pro feria ſexta poſt ſecundam Quadrageſimæ Dominicam.

De la Volpilliere, ſermone de labore, & otio.

De la Font propoſitione pro quarta poſt Pentecoſten Dominica.

Lambert in ſermonibus de vita Eccleſiaſtica, ſermone 9. agit de neceſſitate ducendi vitam occupatam contra otium.

Auctor ſermonum Chriſtianorum, tomo 1. ſermonem habet de vitio acidiæ, & otii.

Hujus quoque argumenti ſermo invenitur inter morales ſermones.

Auctor actionum Chriſtianarum tom. 1. ſermonem habet hujus argumenti.

P. de la Rue in duobus ſermonibus de bono temporis uſu plura habet, quæ ad otium transferri poſſunt.

P. Girouſt in Adventu ſermonem habet de inutili mundi vita.

Auctor ſermonum in omnia Ethicæ Chriſtianæ argumenta, ſermone pro Septuageſima agit de otio, & labore.

Idem tertio Quadrageſimæ tomo ſermonem habet de tempore, ubi plura reperies, quibus hoc in argumento uti poſſis.

In ſpecimine ſermonum pro Quadrageſima tomo 2. hebdomada 2. argumento 6. pro feria 2.

In eodem pro Dominicis, Dominica Septuageſimæ, & Dominica 4. poſt Pentecoſten.

P. le Jeune, tomo 9. ſermone 29. pro feria 2. hebdomadæ. 3. in Quadrageſima ſermonem habet de otio, & nimiis negotiis.

Qui collectanea ediderunt.

Granatenſis in locis Communibus titulo, *Otioſitas.*

Summa prædicantium. Titulo *Otium.*

Buſæus in Panario, titulo *Otium.*

Lohner, titulo *Otium.*

Stapletonus *textu* 3. *in Septuag.*

PARAGRAPHUS III.

Loci, Exempla, & Applicationes Scripturarum huic Argumento.

T*Ulit Deus hominem, & poſuit eum in paradiſo voluptatis, ut operaretur & cuſtodiret illum.* Geneſ. 2.

In ſudore vultus tui veſceris pane. Geneſ. 3.

Maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ. Ibid.

Homo naſcitur ad laborem, & avis ad volatum. Job. 5.

Anni noſtri ſicut aranea meditabuntur. Pſ. 89.

Si impiger fueris, veniet ut fons meſſis tua, & egeſtas longe fugiet a te. Prov. 6.

Deſideria occidunt pigrum: noluerunt enim quidquam manus ejus operari. Prov. 21.

Exibit homo ad opus ſuum, & ad operationem ſuam uſque ad veſperum. Pſ. 103.

Egeſtatem operata eſt manus remiſſa: manus autem fortium divitias parat. Prov. 10.

Vult & non vult piger: anima autem operantium impinguabitur. Prov. 13.

Qui ſectatur otium, ſtultiſſimus eſt. Ibid. 12.

Qui ſectatur otium, replebitur egeſtate. Prov. 28.

In laboribus a juventute mea. Pſ. 87.

Stulto labore conſumeris. Exod. 8.

Quid habet amplius homo de univerſo labore ſuo? Eccl. 1.

Operata eſt conſilio manuum ſuarum. Prov. 31.

Non oderis laborioſa opera, & ruſticationem creatam ab Altiſſimo. Eccl. 7.

Non defrauderis a die bono, & particula boni doni non te prætereat. Eccli. 14.

Multam malitiam docuit otioſitas. Eccli 33.

Qui conatur multa agere, incidet in judicium. Eccli. 29.

Telas araneæ texuerunt. Iſaiæ 59.

Hæc fuit iniquitas Sodomæ, ſuperbia, ſaturitas panis, & abundantia, & otium ipſius. Ezech. 16.

Cui laboro, & fraudo animam meam bonis? Eccl. 2.

In vacuum laboravi, ſine cauſa, & vane fortitudinem meam conſumpſi. Iſaiæ 49.

Quid ſtatis tota die otioſi? Matth. 20.

Voca operarios, & redde illis mercedem. Ibidem.

Per totam noctem laborantes, nihil cepimus. Luc. 5.

Martha, Martha, ſollicita es, & turbaris erga plurima. Luc. 10.

Operamini dum dies eſt: veniet nox, quando nemo poteſt operari. Joann. 9.

Ad ea, quæ mihi opus erant, & his, qui mecum ſunt, miniſtraverunt manus iſtæ, (ait Paullus.) Act. 20.

Laboramus operantes manibus noſtris. 1. ad Corinth. 4.

Unuſquiſque propriam mercedem accipiet ſecundum ſuum laborem. Ibidem cap. 3.

Qui parce ſeminat, parce & metet: & qui ſeminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet. 2. ad Corinth. 9.

Memores eſtis fratres laboris noſtri, & fatigationis: nocte ac die operantes, ne quem veſtrum gravaremus. 1. ad Theſſ. 2.

Rogamus vos, ut negotium veſtrum agatis, & operemini manibus veſtris, ſicut præcepimus vobis, 1. ad Theſſal. 4.

Si quis non vult operari, nec manducet. 2. ad Theſſ. 3.

Exempla ex Veteri Novoque Teſtamento deprompta.

DOnec primus homo in terreſtri Paradiſo innocentiam ſervavit, fuit divinæ bonitatis objectum, & ſubjectum curarum providentiæ; ſed ſtatim ac lapſus eſt, Deus illum in criminis pœnam ad laborem damnavit, & labor, qui antea illi ſolatium fuerat, mox eidem ſupplicium factum eſt: *In ſudore vultus tui veſceris pane tuo.* Hic fructus eſt peccati tui, toto vitæ tuæ ſpatio laboribus exerceri: cumque tota Adæ progenies eadem pœna mulctata fuerit, nemo ab hac lege eſſe debet immunis; nemo jure adverſus adeo juſtam ſententiam provocare poteſt; atque amoris proprii illuſio eſt ſibi perſuadere laborem, immo etiam moleſtum laborem miſerorum eſſe dumtaxat. Interpretes quidam animadvertunt in damnationis ſententia, quam contra primum illum rebellem protulit Deus, hunc non dixiſſe, veſceris carnibus, vel fructibus, ſed pane, qui communis eſt omnium mortalium cibus ne quis ad ſe hoc imperium nequaquam ſpectare putaret. Addit, pane hoc veſceris in ſudore vultus tui ad innuendum, ſine verecundia labori vacandum eſſe, ac in fronte gerendas eſſe ſuæ conditionis notas. Ad hæc primo homini præcipit Deus, ut laboribus exerceatur, donec in terram redibit: *Donec revertaris in terram, de qua ſumptus es.* Geneſ. 3. ut doceat, numquam eſſe a labore ceſſandum.

Primus homo ad laborum damnatus ſimulac Dei mandata perfregit.

In ea deſcriptione, quam ipſe Jacob inſtituit viginti annorum, quibus Labano ſervilt ſervitutem, facere non poſſumus, quominus ſummam in officio eidem credito fidem, indefeſſamque in labore aſſiduitatem miremur; ſed quid ſancti quidam Patres de laborioſo ſtatu, quem ſanctus hic Patriarcha amplexus eſt, animadverterint, dicam. Si tanta fuit Jacobo cura gregum Labani, ſi illius vigilantia tanta fuit, ut fateretur ſe neſcire, quid eſſet ſomnus; quid faciendum Evangelicis paſtoribus, qui cogitantes dominici gregis ſibi commiſſi pretium, atque præſtantiam quomodo curam ſuam poſſunt remittere, atque vel ad breve tempus capere ſomnum? Quis labor illos deterrere debet, cum videant Jacob algentem, ſudoribuſque manantem, atque dies, nocteſque in aſſiduis laboribus traducentem? Hac de cauſa Sanctus Gregorius, & ipſe paſtor infatigabilis Patriarcham hunc proponebat, veluti laborioſæ paſtorum vitæ prototypum, & ait, illum per hanc vim, quam exerebat tot ſuperaturus difficultates,

Vigilantia, & aſſiduus labor Patriarchæ Jacob in Scripturis commendatur.

tes, quas in munere credito offendebat, ita potentem factum fuiſſe, ut de ipſo Deo victoriam reportaret.

Pharao laboribus opprimebat Iſraelitas, & quare.

Pharao cum rebellionis ſpiritui acceptum referebat deſiderium, quod Judæorum populus teſtabatur, proficiſcendi ad ſacrificium Deo ſuo offerendum, dicebat: otioſi eſtis, ideoque jugum meum excutere conamini. Ad tumultum veſtrum ſedandum opus eſt vos laboribus opprimi. Hoc ipſum cum pleriſque fidelium Sathanas facit, ut eos a religionis eorum officiis avertat, utque prohibeat, ne ſtatus, & conditionis ſuæ munera adimpleant. Sexcenta illis ſuggerit negotia, per quæ integrum illis non eſt, ſuæ vocationis maxime eſſentialibus officiis vacare: itaut ſi otium mortales ad malum trahit, laboris, quo onerantur, pondus prohibeat, ne bonum operentur.

Sodomitarum otium præcipua fuit eorum libidinis cauſa.

Quænam vobis fuiſſe videtur cauſa infamis Sodomitarum libidinis? Ezechiel Propheta, qui nequiſſimæ illius civitatis crimina refert, & omnes enarrat vias, per quas ad cumulum ejus iniquitatis evaſit, quæ adeo terribilem illi conflavit ultionem; Ezechiel, inquam; tres memorat cauſas, quarum noviſſima, ex plurimorum Patrum ſententia, graviſſima quoque eſt. Hæ autem ſunt, ſuperbia, crepula, & otium. *Hæc fuit iniquitas Sodomæ, ſuperbia, ſaturitas panis, & otium.* Ezech. 16.

Iſraelitæ in otio facti idolorum cultores.

Donec Iſraelitæ labori operam dedere, nunquam in idololatriam lapſi ſunt, S. Auguſtinus ait; ſed ex quo otio indulgere cœperunt, atque in ludis tantum, & commeſſationibus traducere tempus, tunc idola venerati ſunt, aureumque ſibi conflarunt vitulum, donec Moyſes in montis cacumine cum Deo loqueretur: *Sedit populus manducare, & bibere, & ſurrexerunt ludere.* Exod. 32.

Salomon ſe in otio corrupit.

Donec Salomon vacavit extruendo ſuperbo, magnificoque templo, quod in veri Dei honorem ædificavit, nihil eo fuit ſanctius, nihil ſapientius, ſed cum opus abſolutum fuit, & ille ſe in quiete, inquit rerum affluentia conſpexit, miſere in luxu, & otio ita periit, ut verum Deum abnegaverit, ac Idolis thura adoleverit.

Non adfertur hoc in loco Davidis exemplum, de quo ſatis infra.

Exemplum, quod nobis reliquit Jeſus Chriſtus laboris, cui ſe ipſum ſubjecit.

Ignorari non poteſt, quinam fuerint labores filii Dei ab initio ſuæ prædicationis ad mortem uſque, quoniam Scriptura illum nobis deſcribit dies, noctesque regiones luſtrantem, ac oppida obeuntem, in miſſionibus, itineribus, & curſibus aſſiduis, atque eumdem laboribus fatigatum quieviſſe teſtatur. Quoad tempus vero, quod miniſterium ejus præceſſit, non abhorret a fide, eadem ſeſe arte exercuiſſe, quam profitebatur ille, qui pater ipſius putabatur, vivens ex labore manuum ſuarum, atque juxta fabri conditionem, quam ideo tantum reliquit, ut laborioſo Evangelicæ prædicationis miniſterio vacaret. Cum autem noſtra cum Jeſu Chriſto conformitas ſignum ſit noſtræ prædeſtinationis, illi tantum, qui ejuſdem labores imitantur, ſe gloriæ ipſius conſortes ſperare poſſunt futuros.

Exemplum Apoſtolorum.

Statim ac Jeſus Chriſtus Apoſtolus primos Evangelii ſui miniſtros conſtituit, palam profeſſus eſt, ſe ob id unum eos ad hunc dignitatis gradum evehere, ut ſeſe penitus ſancti miniſterii ſui exercitationibus devoverent: Ite, & prædicate. Si Apoſtoli in otio permanſiſſent, directe operati fuiſſent contra id, quod juſſi fuerant; ſed illi manibus quoque ſuis operati ſunt, atque inter hanc jugem, intentamque ſollicitudinem, qua Eccleſiæ regimini operam dabant ſucceſſivas horas, & non modica temporis ſpatia manuum operibus, exterioribuſque laboribus impendebant, quandoquidem hoc ipſe S. Paulus teſtatur ad Theſſalonicenſes: *Memores eſtis fratres laboris noſtri, & fatigationis, nocte, & die operantes, ne quem veſtrum gravaremus, prædicavimus in vobis Evangelium Dei.* 1. ad Theſſal. 2.

Exemplum S. Pauli ſeorſim.

Noſmet dignos probemus miniſtros, Sanctus Paulus ait. Verum quomodonam hoc probare contendit Apoſtolus? Præcipuum, quod affert argumentum, ſunt aſſidui ejus labores. Illi ergo, qui laboribus abſtinent, non habent, unde probent ſe Jeſu Chriſti miniſtros, neque ſtatus ſui muneri faciunt ſatis. In Epiſt. 2. ad Corinth. 11. ſe Apoſtolum eſſe potiori jure oſtendit præ illis, qui hanc dignitatem illius in dubium revocare conabantur. Verum quonam utitur argumento? Hoc nempe, ſe magis, quam illos, labori vacaſſe. Non deeſt igitur eſſentialis quidam nexus laborem inter, & Jeſu Chriſti miniſterium.

Servus iners, & inutilis, de quo ſermo eſt in Evangelio.

Audite, quid Dominus dicat in Evangelio contra otium, & quam terribilem ferat ſententiam contra ſervum, qui humi foderat talentum ad hoc ſibi creditum, ut illum in quæſtu collocaret. Præcipit, ut iners hic, ignavuſque ſervus manibus, pedibuſque revinctis projiciatur in tenebras exteriores. Quare? quia otioſus eſt. Non dicit, hic protervus eſt, impius, libidinoſus; ſed inutilis homo eſt, & otioſus: hoc ſatis eſt, ut exquiſitiſſimis damnetur ſuppliciis. Etenim in lege gratiæ ſatis non eſt abſtinere a malo, bonum etiam faciendum eſt; & ſi ſervus, qui inutilis tantum eſt, & qui talenti jacturam non fecit, obſcuriſſimo carceri addicitur, ubi ſuam defleat ignaviam, quomodo animadvertet Deus in eos, qui totum vitæ ſpatium in otio criminoſo traducunt?

Applicationes quorumdam Scripturæ locorum huic argumento.

Inutilitas laboris pleromque mortalium.

Quid habet amplius homo de univerſo labore ſuo, quo laborat ſub ſole? Eccl. 1. Omnis labor, qui non alium habet finem, & objectum, quam vitæ hujus commoda, & bona, inanis eſt labor, ac inutilis; atque omnes hominum curæ iis rebus ſe occupantium, quæ ſub Sole ſunt, opera mortua ſunt, ſterilia, omnique prorſus fructu carentia. Hinc Eccleſiaſticus inquit: *quid habet amplius homo de univerſo labore ſuo, quo laborat ſub Sole?* Quaſi diceret omnem laborem hunc irritum eſſe, ac inde nullum ſolidum fructum expectari poſſe; hoc eſt, quemadmodum Sanctus Hieronymus interpretatur, homo, qui ſexcentis ſeipſum fatigavit laboribus, ut votorum ſummam conſequeretur, niſi illos ad præſtantiorem, atque rebus omnibus viſibilibus ſublimiorem finem dirigat, nihil in ſe reperiet, niſi magnum inane, ac ſummam egeſtatem, quæ efficiet, ut inutilitatis laborum, curarumque ſuarum dolore tabeſcat.

Multam malitiam docuit otioſitas. Eccli. 33. Peccata, ad quæ nos otium trahit, non ſunt infirmitatis, vel ignorantiæ peccata, ſed malitiæ: *multam malitiam*. Ager non excultus, Sanctus Chryſoſtomus ait, tribulos, malaque tantum gramina fert; ita homo, qui non operatur, peccata dumtaxat producit. Aqua non fluens, ſed ſtagnans ſine motu computreſcit, & infecta tantummodo gignit: ita corpus in otioſa languens tranquillitate nonniſi infinitis criminibus patrandis poteſt inſervire. David deplorabilis princeps, niſi otioſus fuiſſes, non patraſſes crimen illud, vel potius ea omnia crimina, propter quæ reliquo vitæ ſpatio lacrymis non temperaſti. Tu vero, qui brachii ſui robur Deus communicaſſe videbatur, ſtrenue Samſon; niſi per otium fatale in mulierculæ ſinu elanguiſſes, in tantam calamitatem lapſus minime fuiſſes. Quilibet cor ſuum interroget, atque experientia doctus intelligat, ſiqua commiſit peccata, potiſſimam earum cauſam otio acceptam eſſe referendam.

Labore potiſſimum adimplemus ea, quæ deſunt, paſſionū Chriſti.

Adimpleo ea, quæ deſunt paſſionum Chriſti. Ad Col. 1. Complementum hoc fit per vitam laboribus exercitam, cujus pœnæ, atque angores in pœnitentiæ, & ſubmiſſionis ſpiritu ſunt a nobis acceptandæ, hæc enim ſententia eſt, quam contra humanum genus divina tulit juſtitia, ut peccati ſui pœnam mortales ſentirent: qua in re Dei providentiam non ſatis admirari debemus, quæ jubet nos pœnæ noſtræ eſſe miniſtros, & inſtrumenta ſupplicii, quo damnati ſumus, ut moleſta vita cum pœnitentiæ ſpiritu conjuncta, diſtricta juſtitiæ ejuſdem adimpleamus imperia. O Chriſtiani, quam cæci ſumus! a labore nos diſpenſare non poſſumus; quodcumque in ſtatu ſimus, laboribus exerceri debemus; attamen abutimur adeo ſalutari remedio ad ſcelera noſtra delenda, atque in præſentiſſimum nobis virus convertimus id, quod ſimul & pharmacum eſt, unde ſanemur, & pœna, qua puniamur.

Per otiū aditū præbemus diabolo in cor noſtrum.

Nolite locum dare diabolo. Ad Epheſ. 4. Etiam, atque etiam hortatur Apoſtolus, ne Dæmoni præbeamus locum; quia oſtium eidem melius, quam per laborem, obſtruere non poſſumus. Anima, quidam Sanctus Pater ait, ſimilis eſt aviculæ, quæ facile aucupis evitat laqueos, dum fertur pennis per aera; ſed quæ facile labitur in inſidias, dum vel humi, vel in ramis arborum quieſcit. Chriſtianus labore occupatus, ſine ulla difficultate laqueos tentatoris evitat, ſed illis facile irretitur in molli permanens otio. Noſtis exemplum David, qui Berſabeæ ſpecie captus fuit, qui, cum exercitus ducere, & in caſtra deſcendere debebat, in regiæ domus amplis periſtyliis, porticibuſque obambulans ſpatiabatur. Dæmon illud arripuit momentum, ut ſanctiſſimum Regem in adulterium, atque homicidium pertraheret.

Dæmon otioſos aggreditur.

Cum immundus ſpiritus exierit ab homine, ambulat per loca arida, quærens requiem &c. Matth. 12. Cum occupati ſumus, tentamur a dæmone imbelli, ac ſine vi; ſed cum otiamur, tunc ſexcentis obſidemur dæmoniis, quorum omnia tela certiſſimum vulnus infligunt. Hac de re Salvator nos monet, cum ait Matth. 12. Dæmonem de hominis corpore ejectum alibi requiem quæſiviſſe: *Quærens requiem, & non invenit*, ac tandem reverſum hujus hominis domum, quam ornatam quidem invenit, ſed in qua otium regnabat, nulluſque labor exercebatur, illuc cum aliis ſeptem ſpiritibus ſe ipſo nequioribus ingreſſum fuiſſe: *Aſſumit ſeptem alios ſpiritus nequiores ſe, & intrantes habitant ibi.* Requies, quam ſathanas quærit, otium eſt. Mundanæ mulieres, ſatis crebro vos ornatas quidem, & calamiſtris comptas inveniet, ſed in molli otio demerſas; hoc in ſtatu periculum eſt, ne pereatis, & in laqueos, quos vobis tendit, decidatis.

Deſcriptio inertis hominis otium amantis.

Sicut oſtium vertitur in cardine ſuo, ita piger in lectulo ſuo. Prov. 26. Hoc eſt, mentem ſuam variis replet conſiliis, modo procedit, modo retrocedit, modo propria impellitur utilitate, modo naturali retinetur ignavia. Incipit bonum, ac ſtatim relinquit; indeſinenter ſe volvit, ac revolvit in omne latus eam, quam amat, requiem, inventurus; ac poſt longum circuitum, Sanctus Bernardus inquit, ſemper in propriam recidit voluntatem. Hic magnus ſui ipſius amor eum facit immobilem; cumque ſibimet vim cupit inferre, ſimilis eſt ferro cardini parieti inſito, poſt varios orbes, ac reditus in eodem ſemper loco permanenti, quin quidquam agat in motu perenni, quin unquam progediatur.

PARAGRAPHUS IV.

Loci, & Sententiæ Sanctorum Patrum hujus argumenti.

Nulla ſine labore virtus, quia labor proceſſus, virtutis eſt. Ambroſ. lib. 2. de Cain.

Tentant otia, quem bella non fregerant. Idem ſermon. 11.

Quid de ſe intrinſecus agatur, cor noſtrum obliviſcitur, dum extrinſecus occupatur. Greg. lib. 25. Moral. cap. 8.

Amor non eſt otioſus; operatur enim magna, ſi eſt; ſi vero operari renuit, amor non eſt. Idem, Homil. 3. in Evang.

Non dormientibus & otiantibus, ſed vigilantibus & laborantibus pollicetur Deus præmia; labori merces parata eſt. Ambroſ. lib. de Cain. & Abel.

Non otioſis & dormientibus provenit regnum cœlorum, non otio & deſidia torpentibus æterna beatitudo ingeritur. S. Proſper.

Facito aliquid operis, ut te ſemper diabolus inveniat occupatum. Hieron. Ep. 4.

Nihil in ſancto propoſito deterius eſt otio, quod non ſolummodo non acquirit nova, ſed etiam peracta conſumit. Idem ad Demetriadem.

Otium rubigo ſapientiæ & ingenii. Idem in cap. 10. Eccl.

Omnis concupiſcentiæ, & immunditiæ, atque peccati mater eſt otioſitas. Idem.

Nunquam quis civis cœlorum erit, ſi otioſitatem amaverit. Auguſt. vel alius Author ſerm. 17. ad fratres in Eremo.

Si vis perfectus eſſe, fuge otioſitatem, quia in ſervis Dei nihil pejus reperitur. Idem, ibid.

Erubeſce, Chriſtiane, quoniam inſipientior jumentis & formicis comprobaris. Idem, ibid.

Nihil boni facere, nihil aliud eſt, quam facere aliquid mali. Chryſoſt. Homil. 18. in Epiſt. ad Epheſ.

Deus poſuit hominem ad laborandum, artuſque ejus ad hoc effinxit, ideoque otioſus ab ordine ſuo, & creatione deficit. Idem in Epiſt. ad Theſſal. cap. 3.

Primum & maxime proprium humanæ conditionis ſtudium eſt, ut operetur, ita ut iners otium ſit propemodum præter naturam hominis. Idem, ibid.

Otium malitiæ pars eſt, imo vero non pars, ſed cauſa, & mala radix, omnem quippe malitiam docuit otium. Idem, Homil. 16.

Sicut terra non occupata ſemente aut conſitione quamlibet herbam producit, ſic & anima, quoties non habet quod agat rerum neceſſariarum, cum omnino cupiat aliquid agere, pravis actionibus ſemet tradit. Chryſoſt. Homil. 9. in 2. ad Corinth.

Si dæmon viderit te deſidioſum, oſcitantem, otio marceſcentem, compendio, ut diverſorium deſertum ingreditur: at ſi excitatum, intentum, ſtudioſum, ne reſpicere quidem audebit. Idem, Homil. 4. de impenetr. nat. Dei.

Quæ otio & licentia victitat anima, facile vincitur. Idem, Homil. 5. de patient. Job.

Otioſa juventus imprudenter educata, omni ferociſſima beſtia immanior eſt. Idem, Homil. 38. in Matth.

Nihil vacatione moleſtius, nihil otio, ita neceſſitatem operandi indidit Deus. Idem, Homil. 35. in Act. Apoſt.

Omnia ab otio damnum accipiunt. Idem, ibid.

Sicut otium mala res eſt, ita & operatio quæ non congruit; igitur utrumque fugere ſtudeamus, & otium, & opus otio deterius. Idem, ibid.

Quomodo non odio proſequendum eſt otium, quod formica & ape pejorem efficit hominem? S. Baſil. in c. 1. Iſaiæ.

Inter ea quæ odio habet Dominus, unum hoc eſt, ſegne & iners otium; nimirum ceſſatio ab his, quæ nos ex officio attinet facere. Baſil. in cap. 2. Iſaiæ.

Non eo conſilio Deus hominem finxit, ut ſegnis ac languens deſideret, ſed contra potius, ut eſſet qui ſe in laboribus honeſtis exerceret. Idem, in Conſtit. mon. cap. 5.

Otium improbitatis magiſterium. Idem, orat. de jejun.

Omnium vitiorum quaſi magiſtra quædam atque origo eſt otioſitas. Chryſoſt. Homil. 36.

Fugienda otioſitas, mater nugarum, noverca virtutum. Bernardus de conſideratione.

Omnium tentationum ac cogitationum malarum colluvies eſt otium, ſumma mentis malitia, malorum omnium ſentina, mors animæ. Bernardus, ad Fratres de monte Dei.

Otio velut janua utitur dæmon, ut illicitas cogitationum illecebras, etiam in puriſſimas mentes inſtillet. Idem, lib. 1. de conſid.

Sicut ex temperato labore carnis incendia cohibentur, ſic ex otio foventur, & creſcunt. Idem, de ling. vit. cap. 5.

Sicut aqua, quæ caret decurſu, & jacet in foveis, putreſcit; ita & corpus otii tabe confectum, concupiſcentiarum & voluptatum carnalium parit & nutrit inſaniam. Idem, de grad. perfect.

In quo ſine exceptione peccavimus omnes, in eo ſententiam laboris accepimus. Idem, in illud: Ecce nos reliquimus omnia.

Attende quid mereatur iniquitas, ſi ſola ſufficit inutilitas ad damnationem. Idem.

Mens otioſa nihil aliud cogitare novit quam de eſcis atque de ventre. Caſſianus lib. de ſpiritu Accediæ.

Torpemus otio, vanitatibus & ſcurrilitatibus indulgemus ac ſi jam pax ſit, & non ſit militia vita hominis ſuper terram. Sanctus Bernardus, ſerm. 2. de Sancto Andrea.

Qui otioſa quiete perfruitur, niſi ſpiritualiter vixerit, more pecudum vivit. S. Proſper, lib. 2. de vit. contemp. cap. 16.

Non dormientibus divina beneficia, ſed obſervantibus deferuntur. Ambroſ. lib. 4. in Luc.

Majorum nugæ, negotia vacantur; puerorum autem talia cum ſint, puniuntur a majoribus. Aug. lib. 1. Confeſſ. cap. 9.

Homo pellitus orbi ut metallo damnatur. Tertull. de pallio.

Noſtrum otium magnum negotium eſt. Auguſtinus, Epiſt. 110.

Otium ſine litteris mors eſt, & vivi hominis ſepultura. Senec. Ep. 28.

PARAGRAPHUS V.

Quid ex Theologiæ pena ad hoc argumentum afferri poſſit.

Quid ſit otium, pigritia, & labor inutilis.

Otioſum eſſe, eſt nullam habere occupationem honeſtam, utilem, ætati, & conditioni ſuæ convenientem, tempuſque in habituali inertia traducere; unde ſequitur, quod a laboribus ceſſare, ut neceſſaria corpori detur quies, & ſpiritus a neceſſaria contentione relaxetur, otium non eſt. Itaque per otium proprie intelligitur vita iners, cujus potiſſima pars in nugis, atque ſolatiis tranſigitur.

Diſcrimen inter otium & pigritiā.

S. Bernardus duo otii genera diſtinguit, quorum alterum omnem feriam, utilemque excludit occupationem, alterum, quod ipſe ſalutis otium appellat, & quod aliud non eſt niſi bonorum operum incuria; etenim re ipſa vitam in otio tranſigere eſt, non operari propter eum finem, propter quem unice in mundo ſumus. Hic tamen de primo tantum otii genere loquimur, de altero enim in titulo de bonis operibus deque ſalutis cura actum eſt.

Labor eſt de præcepto, & Deus illum homini explicite imperavit.

Otium differt a pigritia, tamquam effectus a cauſa; atque in Chriſtiana morum diſciplina pigritia quæ eadem eſt ac accedia ex ſeptem capitalibus vitiis unum, eſt languor, & pondus ſpiritus in iis, quæ ad virtutem, bonorumque operum exercitationem pertinent; vel ut proprie loquar, eſt nauſea, tædium, atque a ſpiritualibus rebus averſio.

San-

S. Thomas illa Geneſeos explicans verba: *In ſudore vultus tui veſceris pane tuo*, donec revertaris in terram, de qua ſumptus es, ait, his verbis contineri præceptum, quo omnes homines ad aliquem corporis, vel ſpiritus laborem exercendum obligantur. Hoc non ſimplex conſilium eſt, S. Paulus inquit in 2. ad Theſſalon. 4. laborem ſuadentis, ſed præcipientis imperium eſt: *Operamini manibus veſtris, ſicut præcepimus vobis*. Et ſumma hujus rei ratio eſt, quia labor homini tanquam pœna peccati fuit irrogatus, ita ut qui laborem fugit, nolit divinæ juſtitiæ ſatisfacere, & hæc inobedientia peccatum eſt.

Sententia qua ad laborem damnamur, contra omnes homines lata fuit.

Quamquam hæc Dei ſententia, qua homines ad laborem damnantur, in agricolis tantum, opificibuſque adimpleri videatur, attamen ad omnes ſtatus extenditur: quemadmodum enim omnes homines participes extiterunt criminis Adam, debent etiam pœnæ ejuſdem eſſe conſortes: ideoque nullus eſt in vita ſtatus, qui ſuos non habeat labores, curas, munera, officia; hoc ita diſponente Deo, ut omne juſtitiæ ejuſdem pondus mortales omnes experiantur. Hoc nos palam docuit Eccleſiaſticus cap. 40. his verbis: *Occupatio magna creata eſt omnibus hominibus, & jugum grave ſuper filios Adam a reſidente ſuper ſedem glorioſam, uſque ad humiliatum in terra, & cinere*. Ita divites putare non debent, ſe univerſali hac neceſſitate non teneri, neque otioſos permanere poſſe, quin ſe inobedientes præbeant Deo, a quo non ſecus, ac pauperes labori addicti fuere. Verum quidem eſt pro ſtatuum, & conditionum varietate varium eſſe laborem; ſed otioſum eſſe ſemper eſt Dei imperiis adverſari:

Diſcrimen inter laborem peccatoris, & hominis Juſti.

In Scripturis duo laboris genera diſtinguere poſſumus, laborem hominis peccatoris, & laborem hominis juſti; prior ille labor ſupplicii eſt: *Ejecit, ut operaretur*; alter eſt vocationis; *poſuit, ut operaretur*. Ille affligit, & angit; alter vero ad agendum impellit ſine tumultu: ille nocentem exercet hominem, qui in infelici poſitus ſolo, cui Dominus maledixit, & quod mortales ſibi partiti ſunt, in frontis ſuæ labore operatur: hic vero non officium tantum, verum etiam Chriſtiani felicitatem conſtituit: labor enim hujus labor eſt, quem Deus præcipit, qui Deus favet, qui pacem, & gaudium parit, qui ſalutem operatur, ac tandem in ſupremam deſinit felicitatem.

Labor noſter in hoc mũdo cõformis eſſe debet conſiliis Dei.

Ad Dei præceptum hac in re adimplendum, non ſufficit operari, & multum etiam in hoc mundo operari; ſed opus eſt, ut labor conformis ſit illis, quæ de nobis Deus habet, conſiliis, utque illum in ſpiritu ſubmiſſionis erga providentiæ decreta amplectamur; etenim ſatis ſuperque miſerorum eſt, qui in laboribus ſibi commiſſis damnantur; quia ferre neſciunt mala illis inhærentia ſpiritu vere Chriſtiano, atque omnem laborum ſuorum fructum amittunt per impatientiam, atque murmurationem, quin inde meritorum occaſionem arripiant, Deo offerentes quidquid acerbum, atque moleſtum in opere, atque negotiorum ſuorum curſu reperiunt.

Labor pœna eſt ſatisfactoria pro peccatis noſtris.

Quamquam per Jeſu Chriſti gratiam peccatum, cum quo naſcimur per primi parentis noſtri inobedientiam, per baptiſmum nobis dimiſſum fuerit, vult tamen Deus, nos ejuſdem pœnas luere; & ſupplicium, cui nos in omne vitæ ſpatium addicit, labor eſt; ideoque ſaluberrima, quam amplecti poſſimus, pœnitentia eſt hac in vita, & propter hanc cauſam acceptare labores omnes, moleſtias, doloreſque, quibus munus noſtrum, noſtræque vocationis nos ſubjiciunt officia. Verum ſi labor pœna eſt ſatisfactoria ad præterita crimina expianda, non minus ſalutare pharmacum eſt ad ea prævertenda, in quæ labi poſſemus, atque non poſtremus eſt divinæ miſericordiæ effectus voluiſſe, quod in pœna peccatorum noſtrorum medicinam inveniamus, atque ea in animi propenſione, qua corrupta natura noſtra fertur in vitium, labore maledictum hoc ſtudium voluiſſe compescere.

Chriſtiana vita per ſe vita laboris eſt, non otii, atque ſolatii, utque redarguaris Chriſtianam te non ducere vitam, ſatis eſt, te a vitæ laboribus abhorrere: non quod labor, qui omnibus generatim imperatus eſt, neceſſario eſſe debeat labor corporis: plurimi enim huic ferendo pares non ſunt; ſed opus eſt ſaltem, vitam Chriſtiani non eſſe vitam nugarum, evagationum, ludorum, inutilium ſermonum; ſed ſeriam aliquam occupationem, quæ ſingulorum ſtatui conveniat, ita ut nihil interſit, utrum labor corporis, an mentis ſit, qualis eſt litteratorum hominum labor.

Deum tentare eſt laborare nolle, & velle, quod noſtris neceſſitatibus provideat Deus.

Qui laborem detrectaret, quo vult Deus a nobis panem, cæteraque ad victum neceſſaria comparari; ſed iners otiaretur, & expectaret ſibi a Deo Angelum mitti, qui eſcam afferret, næ hic quidem ab omnibus cordatis viris vituperandus cenſeretur, & confidentia, quam in Deo ſe habere teſtaretur, imprudens, ac temeraria judicaretur: quippe in hujus vitæ neceſſitatibus offert nobis Deus humana ſubſidia, atque lumine rationis oſtendit, iiſdem eſſe nobis utendum. Quamobrem Deum tentaret, qui hæc negligens illum cogere vellet, ut citra neceſſitatem miracula operaretur. Verum hoc etiam nobis perſuaſum eſſe debet, quamquam laborare teneamur, ut vitam noſtram ſervemus, atque victui neceſſaria nobiſmet comparemus; tamen niſi laboribus noſtris Deus adſit, omnes curas, ſollicitudineſque in irritum abituras, juxta hæc Prophetæ verba: *Niſi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt, qui ædificant eam*.

Otioſam vitam ducere idem eſt ac pervertere ordinem a Deo in mundo conſtitutum.

Qui vitam in otio traducit, rerum pervertit ordinem, atque providentiæ conſiliis adverſatur: hic enim ordo poſtulat, ut requies propter laborem detur; cum æquum ſit, eos, qui laboraverint, quieſcere. Itaque Caſſiodorus inquit, requies quærenda non eſt, ut in otio vivamus, ſed ut laboremus, ac faciamus, ut reſpublica, & Eccleſia fructum percipiant ex labore, cui ſerio vacamus. Fateor equidem licere requiem inquirere; ſed licere, ut impenſius opera deinde navetur; quem ordinem otium invertit; quandoquidem ob id unum requiem inquirit, ut in ea permaneat, ac laborem effugiat.

Otium nos maximis bonis eruit.

Sanctorum patrum ſententia eſt, nos per otium maximis bonis privari; quin enim de temporalibus loquamur bonis, quæ per laborem adipiſci, deque ſpirituali bono, quod per zelum noſtrum proximo afferre, vel procurare poſſemus, otium hoc plurimis peculiaribus Dei gratiis nos privat. Quin immo ſi earum quaſdam recepimus, eas per otium inutiles facimus, atque meremur, ne alias Deus nobis impertiat. Servus inutilis, qui Domini ſui abutitur beneficiis, aliane ab eodem rurſus expectare poteſt? Ad hæc nos privat ſacramentis, omnibuſque Eccleſiæ ſubſidiis, eam nobis medullitus uſque inferens negligentiam, quæ efficit, ut quidquid ad religionem pertinet, faſtidiamus. Tempore etiam nos privat efficiens, ut illius jacturam faciamus, quantumvis illud unice nobis conferat Deus, ut ſaluti noſtræ impendamus. Omnes denique proſcribit virtutes, quæ citra laborem nequeunt acquiri.

Vitium hoc omnibus quodammodo virtutibus adverſatur.

Vitium hoc differt ab aliis in hoc, quod alia uni tantum peculiari virtuti opponuntur, hoc vero omnibus adverſatur: Impudicitia libidini obſtat, & fieri poteſt, ut qui libidinoſus eſt, humilis ſit, atque miſericors. Superbia humilitati contraria eſt, & vulgo ſuperbi quidam liberales, ac temperantes videntur &c. Sed pigritia, & otium hac in re omnibus opponuntur virtutibus, quia nos eum in ſtatum adducunt, ubi nullam virtutem exerceamus.

Si Dei filius in Evangelio teſtatur, ſe extremo judicii die ex nobis otioſi verbi rationem expetiturum, multo magis rationem repetet otioſæ occupationis, quæ aliquid majus eſt ſimplici verbo. Otioſa autem actio, vel occupatio dicitur, non cum nihil omnino fit, ſed cum id, quod fit, ad honeſtum, æquumque finem non redigitur.

PARAGRAPHUS VI.

Delecti ex Aſceticis, ac nuperis Concionatoribus loci hujus argumenti.

Deus nos ad laborem damnans uſus eſt miſericordia.

Admirabilem divinæ juſtitiæ rationem, qua ad laborem damnamur, animo reputare non poſſum, quin ſimul illius admirer indulgentiam, eo quod vult noſmet eſſe pœnæ, quam nobis imponit, miniſtros. Cum reus aliquis humano judicio lethali pœna afficiendus cenſetur, nunquam ille in ſemet ſententiam exercere cogitur, ſatis eſt, cum per alienas manus, atque per juſtitiæ miniſtros ultimo plecti ſupplicio, quin aliquid ipſe pœnæ ſuæ conferat: verum o adorabilis Dei mei providentia! quam longe ab humana conſuetudine agendi ratio tua differt! Vis, noſmetipſos eſſe miniſtros, atque inſtrumenta pœnæ, cui ſubjicimur, ut per laboribus cumulatam vitam ſevera juſtitiæ tuæ mandata impleamus. Quæ ſi vera ſunt, nonne ipſi nequam ſumus, qui otio totum vitæ ſpatium traducimus, neque proficimus ex ea, quam nobis concedis, gratia hic per labores ſcelerum noſtrorum debitas pœnas luendi? Attamen hoc vulgatiſſimum eſt eorum, qui in mundo vivunt, peccatum, quod totum vitæ ſuæ curriculum in damnabili otioſitate tranſmittunt. Nullum illis opus eſt, nulla cura, niſi tempus traducendi, maximum eorum negotium eſt, pro viribus ſolatiis indulgendi, ac ubi illa ceſſaverint, otiandi; ideoque jure quidem optimo de illis dici poteſt, eos cum reliquis hominibus non flagellari, per otium communem hanc pœnam evadere, atque per

per ignaviam, quam Deus, & mortales oderunt, illum laborem effugere, qui ipſis pœnitentiæ loco eſſe deberet: *In labore hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur*. Pſalm. 72. *P. Bourdalove in ſermonibus ejus nomine inſcriptis, ſermone pro feria 6. poſt ſecundam Quadrageſimæ Dominicam*.

Otioſa plerumque mortalium vita.

Chriſtianus homo, cujus ſimiles quotidie quampluriмos intuemur, quid agit? Non aliam habet occupationem, quam ludum; ſi magna ſuſcipit negotia, illa aggreditur, ut affluentius habeat unde oblectetur, atque opipare vivat; ſi aurum cumulat, hoc præſtat, ut noctes, dieſque in alea traducat, ut ſocios inviſat, mulierum caſtitatem corrumpat, magnam ſervorum catervam alat, ac lautiſſimis epulis menſam inſtruat. Chriſtiana vero mulier quid agit? Ne mihi ſuccenſeatis, Matronæ, hoc enim dico dumtaxat ad ingens hoc malum corrigendum, quod otium in veſtri ſexus florem invexit. Chriſtiana mulier quid agit? Tota illius cura in corporis cultu, ornatuque impenditur; ſpeculum conſulit, per domos viſitationes iterans diſcurrit, quin vel Deum in templis, vel captivos in carceribus, vel ægrotantes viſitet in xenodochiis. Hoccine, bona fide, eſt ſeſe Dei mandatis conformare, qui hominibus laborem præcepit? Cum vero aliquando ad vitæ finem perveneritis, quomodone rationem ſevero huic judici reddere poteritis ejus temporis, quod in otio, atque nugis inſumpſeritis? Licet nullum Chriſtianiſmi, neque religionis ſenſum haberetis, poſſetiſne voſmet excuſare, ac innocentes credere poſt integrum vitæ ſpatium in ſimili otioſitate tranſmiſſum? *Idem*.

Divites a labore immunes non ſunt.

Fateor equidem, Auditores, me non levem iſtic ſcrupuli cauſam præbere divitibus, ac illis, qui commode vivunt, eam illis morum doctrinam prædicans, quam non ante fortaſſe audiverunt. Quid? inquient, quid nos ad laborandum cogere poteſt, cum ſatis, ſuperque bonorum habeamus, ut commodam, inertemque vitam agamus? O vos miſeros! nonne videtis, in hoc principio veſtro vos falli? Cur arbitramini, bonum iſtud, quod poſſidetis, jus vobis conferre voſmet legi communi ſubtrahendi mortalibus omnibus irrogatæ, & quia opibus abundatis, oportere vos a labore immunes eſſe, qui generatim omnibus hominibus in ſcelerum pœnam impoſitus fuit? Nonne videtis hoc laborare argumentum: ſatis divitiarum mihi eſt, laboribus exercear, & ut reliquum vitæ meæ ſpatium in quiete traducam? Hoc enim idem eſt, ac ſi diceretis; nihil mihi metuendum eſt, cum Deus repoſcet rationem temporis, cujus jacturam feci, quia bona, quæ poſſideo, ille mihi large, effuſeque donavit ad id unum, ut ſolatiis, atque oblectamentis vacarem. *Idem*.

Nobiles æque ac ignobiles operari tenentur.

Magna, inquit Spiritus Sanctus, impoſita eſt occupatio, non aliquibus peculiariter, ſed generaliter omnibus, & grave jugum ab omnibus filiis Adam indeclinabili lege ferendum. Sed quinam ſunt hi filii Adam? Lex iſta generalis ullamne exceptionem admittit? *A reſidente ſuper plebem glorioſam, uſque ad humiliatum in terra, & cinere*, &c. Eccl. 40. Filii Adam illi ſunt, qui a regni faſtigio uſque ad cineris humilitatem numerantur, ab illis, qui prætexta, ac purpura induuntur, ad illos, qui pannoſis ſcrutis induti ſunt. Sententia hæc neminem excludit: princeps, & optimates æque comprehenduntur, ac miſeri, & ſervi . . . . Et ſane, Auditores chariſſimi, quicumque eſtis, dicite quæſo, quid vos a labore diſpenſet? Num veſtra magnitudo? Quaſi hæc originis veſtræ labem obliterare poſſet, vel vos a communi eximere maledicto, quo Deus totum genus humanum percuſſit, ut ſinguli in ſudore vultus ſui pane ſuo veſcerentur? Verum, amabo vos, hæc inſignis qualitas, nobile hoc genus, hæc egregia conditio, quam jactatis, numquid præ Regum, ſummorumque Pontificum qualitate eſt eminentior? Attamen qui Eugenio Papæ Sanctus Bernardus dicat, audite: Oro te, ait illi: cum ea, quam ſanctitati tuæ debeo, reverentia, ne cogites, te ſupra mortalium omnium capita evectum fuiſſe; ſed repute te ideo natum, ut non ſecus ac alii, immo ut pluſquam alii, laboribus exercereris; atque ſi a labore immunis eſſe contendis, delenda tibi primum eſt originis tuæ macula, quam purpuræ, thiaræque tuæ fulgor nunquam poterit obliterare. Conſiderate igitur, eum hominem, qui in mundum tanquam ſervus ingreditur cum turpi ſceleris nota, in id unum incumbere debere, ut operetur, ac dignitatis ſuæ gradum reſpicere veluti rationem propter quam novos labores ſubire tenetur. *Idem*.

Si ſexus diſcrimen conſideramus, videmus mulieribus nihilo ſecius quam viri laborandum eſſe, domeſticis negotiis illis eſſe vacandum, & quantumvis exiguum hoc videatur munus, non eſſe tamen negligendum. Hoc ſane Salomon, licet adeo ſapiens, haud contemnebat; etenim poſt diu quæſitam, inventamque fortem mulierem, ait Prov. 3. illam manum mittere ad fortia, manuumque ſuarum conſilio operari. *Idem*.

Nullus eſt ſtatus, qui culpa vacet.

Nulla inter homines eſt conditio, in qua otium crimine careat; neque in dubium revocari poteſt, utrum ubi conditio amplior eſt, ibi otium ſit nocentius. Ex. gr. nobilis adoleſcens, qui otioſus fuerit in pueritia, quin mentem ſuam excoluerit ſcientiis, quas debebat acquirere, ut ſeſe præpararet negotiis agendis, cum rempublicam capeſſens ad magiſtratum aliquem promovebitur, quomodonam in eodem ſeſe gerere poterit? Numquid infuſam illi ſcientiam Deus elargietur? Hoc eſſet miraculum. Quid ergo? Ignorabit ſui magiſtratus officia, & ſi judex, exempli gratia, fuerit, male judicabit. Eſto quidem, rectam habeat juſtitiæ adminiſtrandæ rationem; ſed ob ſcientiæ defectum hoc præſtare non poterit; ipſique reddenda erit ratio omnis jacturæ, ac detrimenti, quod illi patientur, qui coram ipſo lite certaverint. Neque enim æquum eſt, ut alienis ſumptibus ſuum obire munus addiſcat, & quantumvis optima illi intentio ſit, miſer, qui victus judicio abibit, bonis omnibus exuetur. At nondum ſatis dico. Si judex fuerit, aliud oppugnare debet otium quod cauſa eſt, ut non ſatis diligenter cauſas inquirat, atque potius ſolatia ſua, quam litigantium jura æqua judicii lance dignoſcat. In infinitum excurreret oratio mea, ſi conditiones ſingulas vellem percurrere. Dicam Evangelii verbi præcones, animarumque directores hac in re male ſuo munere fungi, eorumque pigritiam in miniſterii ſui officiis graviſſima mala producere. Dicam, mulierum negligentiam cauſam eſſe confuſionis, quæ in rerum domeſticarum cura contingit. Etenim donec hera ſuis vacat oblectationibus, quid interim famuli? quid filii? quæ ſi operi ſuo curam impenderet, rite omnia procederent; ſervi quidem munere ſuo perfungerentur, filii vero optimis artibus erudirentur, neque, uti faciunt, inertiæ, ac otio aſſueſcerent. *Idem*.

Eccleſiaſtici non debent commodam, otioſāque vitā traducere.

Nemo magis fallacem concipere poteſt Eccleſiaſtici ſtatus imaginem, quam illum ſibi fingens veluti commodum ſtatum, & quem amplecti poteſt, ut ibi innocenti requie fruatur. Hic nihilominus vulgatiſſimus error eſt, in quem infinitus Eccleſiaſticorum numerus labitur, qui non aliam ob cauſam ſtatum hunc aggrediuntur, quam ut beneficium conſequantur, atque ab omni labore alieni otioſam vitam traducant. Quin immo hic operoſus ſtatus eſt, ac laborem requirit; & ſi quis hoc animo illum ingrediatur, ut ibi quietus otietur, nihil ultra requiritur, ut in æternum damnetur. Eccleſiaſticis quippe eſſentiale eſt in aſſiduo opere, ac labore dies tranſigere . . . . . Si, veſtra ſententia, poteſt aliquis Eccleſiaſticus eſſe, vitamque mollem ducere ab omni moleſtia, & opere vacuam, ſemet ergo deceperunt Sancti Patres, cum nobis explicuerunt, quid ſit Eccleſiaſticus ſtatus, cumque illius nobis munera tradiderunt. Status hic, juxta eorum doctrinam, onus eſt, & jugum quod ſubire vetiti ſunt ſancti, quia illius pondus noverant. Veſter igitur conceptus toto cœlo abhorret a ſanctorum ſententia: numquid affirmare audebitis, vos quidem recte ſentire, illos vero aberraſſe? *Lambert tomo primo ſermonum de vita Eccleſiaſtica*.

Video ſanctiſſimum quemlibet jugi tumultu agitari, poſtquam toto vitæ ſpatio laboraverit: video illos metuentes, ne ſatis adlaboraverint, & audio ſemetipſos ideo increpantes. Vos autem in otio veſtro tranquilli eſtis, nullis ſtimulis agitamini, nihil vobiſmet exprobratis! Paſtoris nomen, Sanctus Gregorius inquit, datum non eſt, ut requie fruamur, ſed illud recipientibus operandi neceſſitatem injungit Deus. Si ſciremus, quid ſit Sacerdotium, intelligeremus hoc eſſe munus honore plenum illis, qui in illius muneribus obeundis ſeduli ſunt; illis vero, qui miniſterii ſui officia negligunt, graviſſimum onus eſſe. Quomodo igitur Paſtoris nomen fons erit gloriæ illis, quos fratrum ſalus ſancta ſollicitudine replet, ita ſacrum hoc nomen fons erit probri illis, qui otiantur, & ſua officia contemnunt. *Idem*.

Otioſus præda eſt dæmonis, & quare.

Chriſtianus iners, & otioſus quodammodo ſathanæ præda eſt: certum quippe eſt illos, qui otioſi ſunt peculiariter patere credulis hujus inimici tentationibus, qui nunquam vim habet majorem, quam cum in otio languentes aggreditur. Sapiens ait: *multam malitiam docuit otioſitas*. Eccleſ. 33. Quomodo iſtud? Dæmon omnium auctor malorum tempus eligit, quo otioſi ſumus, ut nobis fallacia ſua dogmata inſpi-

ta inſpiret. Irritus labor illius eſſet, ſi ſancte occupatum aggrederetur. Spiritus Sancti repletus veritatibus, vanis non patet illuſionibus. Cum aſſiduo labore fatigatur corpus, ſpiritus, qui arctum habet cum corpore nexum, & ipſe laboribus ejus afficitur; neque metuendi locus eſt, quod inimici ſuggeſtionibus falli patiatur. Sed ubi corpus commode vivit, nulloque labore exercetur; cum Spiritus Sancti monitis non imbuitur, tum dæmon liberam nanciſcitur viam, omneſque inſidias ſtruere poteſt, quin ullum obicem metuat. Mens bonis cogitationibus vacua brevi fallacibus ſæculi præceptis imbuitur. Mentis corruptio quam primum ad cor uſque ſe effundit. Ecce igitur hominem, qui, ut ita dicam, fit dæmonis ludibrium. Satis eſt, inimicus proponat, auſcultatur, in omnes illius inſidias labimur, neque ab illius caveamus. Quid ergo tantum dæmoni robur adjecit; & cui acceptam referre debet adeo completam victoriam? Totam ille debet otio. Otium illum introduxit; otium cauſa fuit, propter quam dogmata illius placuerunt; per otium ille progreſſus fecit; per otium denique debellavit. *Idem*.

Ubi otii habitus inolevit, raro labori manus admovetur.

Expectandum non eſt, quod otio aſſuetus vitæ rationem immutet; nihil periculoſius habitu pigritiæ, cum inolevit. Senſim, ac ſine ſenſu inerti aſſueſcimus vitæ, & quo magis in inertia perſeveramus, eo magis guſtamus illam. Alia quæcumque via non ferenda videtur; ipſa laboris terret umbra. Libri, exempli gratia, jucundiſſima ſunt illis ſocietas, qui aſſiduo labore aliquem ſcientiarum guſtum perceperunt; at libri non ferendi ſunt illis, qui non mediocre vitæ ſuæ tempus tranſegerunt, quin ſtudiis vacarent; neque ullum invenies, ſpiritum ſuum captivitatem, qui nullam ſibi unquam vim fecit. Noſtrum eſt, qui extremum hoc malum deploramus, cavere, ne & ipſi labamur in illud. Et quoniam adeo difficile eſt ſe ipſum vincere, maturato labori aſſueſcamus; ſanctumque nobis comparemus habitum, qui tantum nobis conferat facilitatis in bonum, quantum improbi habent in malum, ac in omne id, quod ſuæ contrarium eſt profeſſioni: ſi enim nullus ordinatus fuerit labor, nullum officium, occupatio nulla, diſſipari oportet, ſeſe exterius effundere, ac omnia ſocietatum genera frequenter adire. Haud ægre intelligitis progreſſus omnes, quos ſathanas facit, cum ille, quem aggreditur, male adeo affectus eſt. *Idem*.

Quam neceſſarius ſit labor ad impuritatis vitium ſuperandum.

Diligentius ad examen vocentur illi omnes, qui ita miſeri ſunt, ut ab impudicitiæ dæmone ſuperari ſe ſinant; quomodo illos vicerit dæmon? invenientur ſane per otium victi fuiſſe; ſi vitam ſuam utilibus impendiſſent occupationibus, irrito labore eos dæmon fuiſſet aggreſſus; ſed quod ſathanas illos otioſos nactus eſt, haud ægre eos debellavit. Nihil igitur magis neceſſarium, nihil præſtantius eſt labore ad impuritatis dæmonem ſuperandum. Si te crudelius hic hoſtis laceſſit, ad ſalutare hoc remedium confuge; perraro accidit, ut qui ſeſe laboribus exercet, in conflictu ſuperetur. Sequere plenum ſapientiæ conſilium, quod S. Hieronymus Ruſtico tradit, ac intelliges, quænam erit vis tua ad omnia tentationum, impuritatis vero præſertim genera ſuperanda. Aliquid ſemper operare, ut ſathanas, qui te quærit opprimere, ſemper occupatum inveniat: *Facito aliquid operis, ut ſemper diabolus inveniat occupatum*. *Idem*.

Inutilitas laboris mortalium.

Quemadmodum otium aliquod noxium eſt, ita & quidam labor eſt nihilominus nocens, atque præterea maxime inutilis. Hujuſmodi eorum labor eſt, qui feſtinant diſcere, locupletari, ac magna ſibi in terris bona conquirere. Omnes eorum curæ, ſollicitudines, quas ad hunc finem impendunt, videntur ipſis maximi momenti occupationes: ſed ubi mors eorum oculos aperit, vident has inanes, inutileſque fuiſſe nugas, ſe eam confectatos fuiſſe umbram, quæ ſemper ab ipſis aufugiebat, cum illis cupidius confectarentur, omneſque has opes, atque divitias evanuiſſe, ac diſſipatas fuiſſe, quin aliquis illis fructus ſuperſit. Tunc, S. Gregorius ait, tunc, ſed nimis ſero, & cum dolore cognoſcunt, omnia hæc bona, quæ tanta ſibi videbantur, & adeo præſtantia, nihil eſſe, niſi vanitatem, & nihilum. Eorum jactura efficit, ut ſuum agnoſcant de pretio illorum errorem, eiſque oſtendit laborum, quos ad ea poſſidenda ſuſceperunt, inutilitatem. *La Font in continuationem ſermonum Eccleſiaſticorum, ſermone pro quarta poſt Pentecoſten Dominica*.

Quidquid ſit, quin ad Deū, & ſalutem referatur, pro nihilo reputatur & eſt inutile.

At enim quomodo dici poteſt, quod hominem, qui infimo loco natus per induſtriam ad primos reipublicæ gradus evaſit, nihil fuiſſe adeptum, atque irritis laboribus ſe ipſum exercuiſſe? Quomodo dici poteſt, mercatorem, poſtquam negotiis tranſigendis locupletatus fuit, magnificas extruxit ædes, ac uberrimos provinciæ agros acquiſivit, fruſtra operam, induſtriamque ſuam collocaſſe? Quomodo dici poteſt, quod ſcitum illum virum, qui per ſtudium, atque vigilias tandem id aſſecutus eſt, ut impeditiſſima quævis negotia faciliime extricaret, expediretque, & quem omnes tanquam oraculum conſulunt, oleum, operamque perdidiſſe? De his omnibus tamen affirmo, licet laborum; atque conatuum eventus eorum ſpem ſuperaverit, niſi has omnes curas ad Dei cultum, beatamque æternitatem retulerunt, irritis ſeſe laboribus exercuiſſe; & quidquid ab illis geſtum fuit, quo nihilo eſſe numerandum. *Tota die meditati ſunt inania*. Pſalm. 2. *Idem*.

Labores inanes, & fructu vacui.

Quid diceres, Sanctus Chryſoſtomus inquit, de copiarum duce, qui curas omnes intenderet, ut tutiſſima metaretur caſtra, atque omni ſedulitate caveret, ne quid ibi militum uſui deeſſet, craſtina die ea relicturos? Nonne diceres, illum nequicquam ſe ipſum torquere, ac irrito labore conſumi: *Stulto labore conſumeris?* Exod. 18. Quid dicimus de pueris ludo nimium intentis, & omne tempus in luteis domibus, vel papyraceis turribus extruendis inſumentibus? Ludicra eorum puerilia ducimus; ridemus maxima eorum negotia in nugis verſari videntes; lacrymas, clamoreſque eorum in jocum vertimus, cum aliquis pede luteas eorum ſubſtructiones evertit eos ab inanibus nugis ad aliquid ſolidum, ſeriumque revocaturus. Hoc ipſum Dei, ſanctorumque judicium eſt de noſtris maximi momenti negotiis, de graviſſimis occupationibus noſtris, cum illas ad vitæ hujus commoda tantum referimus: *Tota die*, inquiunt illi de nobis, *meditati ſunt inania*. Nos pueris ſimiles putant vitam ſuam in inutilibus traducentibus: ludicra, ac puerilia cenſent ea, quæ graviſſima ducibus negotia, rident videntes nos tanta cura, & feſtinatione ea confectari, quæ brevi mors eſt everſura. Inutilis labor, ſuperfluæ curæ, inanes, ſterileſque occupationes. Hoc plerique hominum faciunt. *Idem*.

Huc ſpectavit regius Propheta, ubi conſilia, labores, occupationes hominum, quæ ad hunc finem minime referuntur, aranearum telis comparavit: *Sicut aranea meditabuntur . . . cogitationes eorum, cogitationes inutiles*. Pſalm. 89. Vides exiguum hoc animal indeſinenter operari, atque ſeipſum eviſcerare, ut tenuia retia diſtendat? Verum quonam illius tendit labor, ad quid hæc deſtinat retia? Niſi ad aliquot muſcas capiendas. Huic labori regius Propheta divino animatus ſpiritu comparat negotia, quæ maximi momenti videntur hominibus, domuum opulentiam, & proſperum conatuum eventum. Hæc omnia in oculis ejus, & Dei, non aliud ſunt, quam labor araneæ, niſi ad Domini gloriam, æternamque beatitudinem noſtram referantur labores omnes, quos, ut votorum ſummam aſſequamur, ſuſcipimus. Quemadmodum aranea, Sanctus Hieronymus inquit, plurimum laborat, & nihil proficit; ita qui propter mundum, ac terrenas utilitates operantur, neque labores ſuos ad nobiliorem finem attollunt, araneæ telas ordiuntur, ex quibus nullus expectandus eſt fructus. *Idem*.

Generis, & conditionis prætextus otium non excuſant.

Qui a labore immunes ſe putant, quia claro ſunt genere, & qui hoc pacto otium ſuum probare, ſe ex populi fœce eruere, & pacate vitæ hujus commodis frui putant, rebelles ſunt præcepto Dei, ejuſque juſtitiæ non ſatisfaciunt; quia, ut inquit Scriptura, *in labore hominum non ſunt*. Pſalm. 72. Hinc nihil inferri poteſt, niſi quod cum in hoc mundo nullo exerceantur labore, neceſſario opus eſt, ut in alio exerceantur; & cum Dei filiis operari detrectantes alterius vitæ requiem cum iiſdem nequaquam partiantur. Dicam amplius; labor nobis non ſolum, veluti ſubmiſſio, quam divinæ legi debemus, & veluti multa honoraria, quam divinæ offerimus juſtitiæ, non ſolum ad peccatum expiandum, verum etiam ad nos contra peccatum tuendos eſt neceſſarius. *Ex ſermonibus Chriſtianis ſermone de Otio*.

Labor utilis eſt ad innocentiam tuendam.

Ex omnibus rationibus, quas nobis Deus ad innocentiam tuendam ſuppeditavit, præſentiſſima proculdubio labor eſt, ac utilis occupatio. Hæc ſi deſit, tantum abeſt, quod bonos fructus feramus, ut tribulos tantum, & mala gramina producamus; & neſcio, utrum hæc ſit eorum Prophetæ verborum ſententia; *Retribuebant mihi mala pro bonis, ſterilitatem animæ meæ*. Pſalm. 34. Quaſi per hæc verba vellet innuere, ſi homo, qui terra Dei eſt adeo diligenter per providentiam exculta, adeo liberaliter gratiæ illius benedictionibus irrigata, adeo ſuaviter miſericordiæ radiis calefacta; ſi terra hæc ita exculta, irrigata, calefacta bonos fructus non parit, neceſſe eſſe, ut malos producat, ac ibi ſterilitatem inveniri, ubi non invenitur ubertas. *Idem*.

Certum

Otium omnium vitiorū cauſa.

Certum eſt, otium eſſe omnium vitiorum fontem, & ſcholam, ubi omnia ſcelera percipiuntur. In hoc malorum lycæo protervi homines libidinem, atque impudicitiam addiſcunt. Aqua minime fluens, ſed ſtagnans, putredinem parit, inſecta, ſerpentes; & homo, qui otioſa languet tranquillitate, monſtra gignit, quibus reſpublica miſere vaſtatur. In hoc paterfamilias docetur bona diſſipare, filiorum, ſervorumque curam negligere, & mala commercia nectere, & fovere. In hoc mundana mulier voluptuariam vitam ducere diſcit, de ſpectaculo ad ſpectaculum ferri, totumque tempus in alea, & ludo tranſmittere. In hoc miſera dicit luxum alere, omnes ornatus inquirere, quos quotidie curioſitas ejus excogitat, ut in ſe oculos, & ſæpe affectus cum utrorumque detrimento convertat. In hoc, ut verbo me expediam, tot mortales nequiſſima percipiunt flagitia, latrocinia, cædes, adulteria. *Idem*.

Otium potiſſimum eſt pater impudicitiæ.

Pro certo habete, Sanctus Hieronymus inquit, otium patrem eſſe omnis peccati, præſertim vero cupiditatis, & impudicitiæ. Donec Samſon Philiſtiim bellum intulit, ſemper victor fuit; ſed ex quo in Dalidæ ſinu quievit, Dei ſpiritus receſſit ab eo, atque ab hoſtibus vinctus, & ferreis catenis obrutus fuit. Donec David ſuis præfuit copiis, atque regni negotiis occupatus fuit, nihil unquam peccavit; at ſimulac otioſæ inertiſque vitæ dulcedinem guſtare cœpit, naturæ jura violans cuidam ex ſubditis ſuis uxorem abſtulit, virumque juſſit occidi. Salomon filius ejus ſapientiam, atque innocentiam ſervavit, donec templi ædificio intentus fuit; ſed immani opere illo abſoluto, ac magnæ occupationi otio ſuccedente, mulieres deperire cœpit, in idololatriam lapſus ſuper veri Dei altaribus idolorum ſimulacra juſſit extolli. *Idem*.

Otium quam commune ſit in mundo.

O otium quam funeſtum es, & nihilominus quam commune in mundo! Quid enim uſitatius eſt, quam intueri mortales non aliam occupationem habentes, præter eam, qua voluptatibus, crapulæ, ludis, ſpectaculis, aut viſitationibus inutilibus, & pleramque periculoſis indulgent? Quid vulgatius, quam videre homines per trivia, & compita quotidie curſitantes, ut quid novi contigerit, vel quid in familia qualibet acciderit, diſcant, non alia illecti voluptate, quam aliis, quæ audierint, enarrandi? Quid frequentius, quam totum vitæ ſpatium in curioſis ſermonibus, & profanis converſationibus tranſigere? Illud vero magis mirum eſt, quod vitam hoc pacto traducere pro nihilo habetur, atque plurimi hoc crimine ſeipſos ne accuſant quidem, quaſi hoc culpa vacaret. Confitentur illi quidem peccata, quæ per otium commiſerunt; otium vero ipſum, & jacturam temporis, quo adeo male abutuntur, non confitentur; divites vero, præſertim qui conditionis ſuæ felicitatem inde cenſent, quod labore obnoxii non ſint, & in pace vitæ hujus deliciis fruuntur; ſi tamen felicitas appellanda eſt plurimorum malorum occaſio, & origo. *Idem*.

Infelix otioſi ſtatus.

Quid iis, quæ hactenus a nobis dicta ſunt, reſpondere poſſunt mundanæ mulieres, quæ, quin orationi vacent, ac tempus in honeſto aliquo munere, quod ſuam deceat conditionem, impendant, totum fere mundo, & voluptatibus tradunt? Quid illæ reſpondere valeant, haud equidem ſcio, verum ex Job ſcio, illas in calamitoſiſſimo ſtatu verſari, cum nihil apertius, quam otium, indicet animam ſub dæmonis poteſtate verſari. Vigilat hic, roditque circum laborioſas animas, ſuiſque muneribus obeundis intenta, de illis ſecurus, quæ otioſæ languent, & earum fretus mollitie tranquille quieſcit. Otioſus homo eſt vecors, nullius rei curam gerens, qui ſua licentia tantum perfruitur, & quem ſathanas quamprimum in cordis obdurationem, atque impietatem detrahet. Ullane magis terribilis afferri poteſt ſtatus ejuſdem imago, quam ea, quam nobis adſtruit Scriptura Lazarum in tumulo quatriduanum deſcribens? Quid horribilius hoc homine manus, pedeſque vinctos habente, & quem vermes in ſepulchro jamjam incipiunt depaſci? Hæc imago eſt otii, ac ſomni, in quo demerſus in aurem utramque ſtertit peccator. Otioſus homo eſt veluti undequaque vinctus, nihilque magis agit, quam cadaver ſepultum. Hac locutiones Seneca Epiſt. 82. eſt uſus: *Otium mors eſt, & vivi hominis ſepultura*. Vultiſne aliquid amplius? Fingete vobis deplorabilem Siſaræ ſtatum, de quo in Judicum libro ſermo eſt. Quam horribile ſpectaculum videre hominem hunc in ſanguine ſuo provolutum, capite ingenti clavo, quo Jahel uſa eſt ad eum humi configendum, perforato! Hic fructus ignaviæ illius eſt ſuperare non valentis laborem, quo fugiens fatigari incipiebat. Hic fructus fatalis ejus ſomni, quem illi peperere vapores lactis hauſti ad ſitis ardorem extinguendum. Talis eſt otioſorum hominum ſtatus. Lu-

dos, aleas, inanes nugas, & omnia oblectamenta, quibus occupantur, reſpicio tanquam jucundum lac, quo avide ſeſe ingurgitant, & quo illis præaltum ſoporem inducit. Sunt tanquam clavis confixi; conſuetudo enim adeo vehementer illos alligat, ut inde nequeant avelli, & ab otio ad mortem æternam tranſiliant. *Idem*.

Pro rebus inutilibus nimis laboratur.

Non querimur, quod in mundo non laboretur; nimis immo ibi laboratur, ſed profano labore, ideoque inutilis. Laboratur, ſed infelicem Ægypti ſarcinam geſtando: laboratur pro mundi figura, quæ præterit, pro divitiarum acquiſitione, pro vitæ mere animalis ſuſtentatione, & pro æterna facilitate vix laboratur. *Idem*.

Non ſatis eſt operari, operandum eſt, ut cœlum acquiratur.

Si pericula, quibus patent illi, qui vitam ſuam nihil facientes traducunt, tanta ſunt, ac tam terribilia; quid ſentiendum de periculis, quibus obnoxii ſunt illi, qui divina lege ad laborem damnati totum vitæ ſpatium traducunt, quin pro æternitate, ac ſalute aliquid operemur? Non igitur ſatis eſt operari, propter cœlum operandum eſt, alioquin vita non aliud eſt, quam opus arenæ incumbens, quod mortis tempeſtas diſſipabit; atque, ut cum Davide loquar, opus eſt araneæ, quod minima agitatio momento temporis delet. Plurimum pro mundo, nihil pro Deo laborare, jactura laboris eſt; quæ efficit, ut nihil magis acquiramus, quam ſi in ignaviſſimo otio torperemus. *Idem*.

De pigritia, & otio.

Ex omnibus animi affectionibus pigritia, qua ad parennem requiem inquirendam agitur, minus nota eſt, cum ſit præ cæteris vulgatiſſima. Hoc abditum vitium eſt, quod nihilominus omnem terram corrumpit. Pauci ſunt, ſi attentius ad examen vocentur, qui vitio huic obnoxii non ſint: malacia eſt graviſſimis negotiis magis periculoſa, quam ſcopuli, atque tempeſtates: ſecreta illecebra eſt, quæ ardentiſſimas curas, atque pertinaciſſima remoratur conſilia; utque genuinam illius ideam concipiamus, dicendum eſt inertiam, & otium eſſe, tanquam beatitudinem animæ, bonorum omnium apud eam locum tenentem, ſed eam beatitudinem, quæ nobis veram eripit felicitatem; beatitudinem, quæ nos ad æternam damnationem adducit. Peccatum hoc in nobis quamdam gignit improbitatem, quæ nobis indignationem, atque amaritudinem inſpirat contra eos, qui aut verbo, aut exemplo ad munus noſtrum obeundum nos agunt, efficit, ut animos deſpondeamus in iis omnibus, quæ laude ſunt digna, ubi vel minima difficultas inveniatur; quod prohibet, ne conemur quidem officiis, quæ ſunt graviſſima, & maxime neceſſaria, perfungi: *Auctor actionum Chriſtianarum, ſermone de pigritia*.

Pigritia, & otium in omnibus charitati adverſatur.

Si nos animat charitas, pigritia, & otii amor nobis animum aufert; ſi charitas omnia religionis officia nobis exhibet facilia, pigritia obices auget; ſi charitas virtutis viam ſternit, pigritia eas nobis arduas, & invias oſtentat; ſi charitas nos agit ut in via mandatorum curramus, pigritia, ne in illis ambulemus, deterret; ſi charitas nobis in Dei ſervitio ſuavitatem oſtendit, pigritia faſtidium ciet. Charitas denique agens eſt; pigritia vero otium, & quietem amat. *Idem*.

Vita Chriſtiana, laborioſa eſt, & otii inimica.

Fides nos docet in primi hominis perſona damnatos fuiſſe, ut in ſudore vultus pane veſceremur. Attamen ſæculi divites otium reſpiciunt, tamquam jus generis ſui, & putant ſe natalium ſuorum prærogativis diſpenſari ab ea neceſſitate, quæ univerſæ poſteritati Adæ impoſita fuit. Sed docet Propheta, ad hoc ut æternam conſequamur felicitatem, ſatis non eſſe evitare malum, ſed bonum quoque faciendum eſſe; videlicet laborandum, bona opera efficienda, ſuperandos obices, qui in Chriſtianarum virtutum exercitatione inveniuntur. Itaque Chriſtianus, qui bona opera negligit, vitamque ſuam in molli, otioſaque ignavia traducit, ad hanc felicitatem legitime anhelare non poteſt. *Specimen ſermonum pro Dominica Septuageſimæ*.

Per laborem ſalvamur, per otium damnamur.

Quemadmodum otium communis eſt cauſa interitus eorum, qui illud amplectuntur, ita ſedulus labor, quem a nobis pro ſtatuum varietate petit providentia, nos ad ſalutem adducit. Ideo Evangelicus paterfamilias mercedem illis promittit, quos ad vineam excolendam mittit. Neque enim ad ſolos Jeſu Chriſti miniſtros, atque ad homines Apoſtolicis miniſteriis devotos hæc pertinent verba: *Ite, & vos in vineam meam*. Matth. 20. Verum omnes Chriſtiani, cujuſcumque conditionis illi ſint, dici poſſunt in Domini vinea operari, ubi ſtatus ſui muneribus obeundis vacant hac mente, ut ſe ipſos ſanctificent. Hic ille labor eſt, quem ex nobis exigit Deus, & ad quem nati ſumus, S. Job inquit, ut avis ad volandum. Neceſſe non eſt pleriſque fidelius probare, laborandum eſſe: hoc enim ſatis illis cupiditas, ambitio, avaritia perſuadent; ſed

quo-